

Olivia Raudaskoski

Isoskoulutussuunnitelma ja materiaalipaketti Benelux-maiden merimieskirkolle

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö

Toukokuu 2018

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2018	Tekijä/tekijät Olivia Raudaskoski
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi Isokoulutussuunnitelma ja materiaalipaketti Benelux-maiden merimieskirkolle		
Työn ohjaaja KM Sari Virkkala		Sivumäärä 27+2
Työelämäohjaaja Sosiaalikuraattori Piia Lännpää-De La Cruz, Brysselin suomalainen Merimieskirkko		
<p>Opinnäytetyön aiheena oli uusi isokoulutussuunnitelma sekä liitepaketin laatiminen Brysselin suomalaiselle merimieskirkolle. Ensimmäinen opinnäytetyönä tehty isokoulutussuunnitelma oli tehty vuonna 2008 ja uudelle, päivitetylle suunnitelmalle oli tarvetta.</p> <p>Teoriaosio koostuu isosuuden ja isokoulutuksen historiasta, nuoren psykologisesta kehityksestä, Merimieskirkon toiminnasta, ulkosuomalaisuudesta sekä pohjustuksesta ja perusteista isokoulutussuunnitelmalle ja sen materiaalipaketille. Materiaalipaketissa on suunnitelmat jokaiselle isokoulutuksessa käytävälle oppitunnille opetusosioineen ja tehtävineen kolmelle isosvuodelle. Suunnitelman pohjana oli vuonna 2016 julkaistu Isoja ihmeitä -isostoiminnan linjaus.</p>		

Asiasanat Isokoulutus, Isosuus, Merimieskirkko
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2018	Author Olivia Raudaskoski
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis A Training programme and material for the big brothers and sisters in the Finnish Seamen's Church		
Instructor M.Ed Sari Virkkala		Pages 27+2
Supervisor Job tittle Piia Länneppää-De La Cruz, Finnish Seamen's Church		
<p>The topic of this thesis was to plan a new training programme to "big sisters and brothers" in the Finnish Seamen's Church. The first programme was made by Tiina Mykkänen and Marjo Jokitalo in 2008 and now that programme needed to be dated. The new programme includes material for all the lessons which the big brothers and sisters take part in. In every lessons there is theory at first and then many different tasks and practices.</p> <p>I used the article named "isoja ihmeitä -isostoiminnan linjaus 2016" to underlay my work.</p>		
Key words Big sisters and brothers, Finnish Seamen's Church, Training programme		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Suomen Merimieskirkko: Toiminut sekä kotimaassa että ulkomailla vuodesta 1875 merenkulkijoita ja ulkomailla asuvia suomalaisia auttaen. Ulkomailla toimipisteet sijaitsevat Ateenassa, Brysselissä, Hampurissa, Lontoossa ja Rotterdamissa. Laivakäyntejä ja sosiaalityötä tehdään Antwerpenissä, Luxemburgissa ja Lyypekissä. Lisäksi matkapappitoimintaa on Irlannissa, Puolassa ja Kaakkois-Aasiassa.

Benelux-maiden merimieskirkko: Benelux-maihin kuuluvat Belgia, Alankomaat ja Luxemburg, jotka tekevät tiiviisti yhteistyötä keskenään. Toimipaikat ovat Belgian Brysselissä ja Alankomaiden Rotterdamissa. Luxemburgissa käydään pitämässä jumalanpalveluksia, nuorteniltoja sekä koulu- työpaikka- ja kotikäyntejä.

Brysselin merimieskirkko: Sijaitsee Brysselissä ja kuuluu Benelux-maiden merimieskirkkoihin, ja siellä on eniten toimintaa Benelux-maista.

Monikulttuurisuus: Kulttuurisesti monimuotoinen yhteiskunta sisältää useita kulttuurisesti, uskonnollisesti ja maailmankatsomuksellisesti toisistaan eriäviä ryhmiä, jotka jakavat yhdessä julkisen tilan (Vitikainen 2014).

Ulkosuomalaisuus: Suomen ulkopuolella asuva Suomen kansalainen tai suomalaista syntyperää oleva henkilö. Ulkosuomalaisia on maailmalla yli 1,6 miljoonaa. Ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia on noin 300 000. (Sisäministeriö.)

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT.....	4
3 ISOSTOIMINTAA JO 80 VUOTTA.....	5
3.1 Isostoiminnan teologinen perusta	5
3.2 Isostoiminnan alku 1930-40 -luvulla	5
3.3 Leiririppikoulujen yleistyminen 1950-1960-luvulla sekä ensimmäisen isoskoulutusmateriaalin julkaisu	6
3.4 Ensimmäisen rippikoulusuunnitelman aika 1970-luulla.....	7
3.5 Rippikoulusuunnitelma 1980	9
3.6 Termi isonen vakiintuu: 1990- ja 2000-luku sekä RKS 2001	9
3.7 Isoja ihmeitä - isostoiminnan linjaus 2016.....	10
4 MERIMIESKIRKON TYÖ JA ULKOSUOMALAISUUS.....	12
4.1 Nuorisotyötä benelux-maissa	13
4.1.1 Isoskoulutus	13
4.2 Suomalaiset nuoret ulkomailla	14
4.2.1 Suomalaisyhteisön merkitys.....	15
5 NUOREN PSYKOLOGINEN KEHITYS	16
5.1 Nuoren psykologinen kehitys isostoiminnan näkökulmasta	17
5.1.1 Oppiminen	18
6 ISOSKOULUTUSSUUNNITELMA	20
7 MATERIAALIPAKETTI.....	23
8 POHDINTA.....	25
LÄHTEET.....	28

1 JOHDANTO

Suoritin kolmannen työharjoitteluni ulkomaanharjoitteluna Brysselin suomalaisella merimieskirkolla Belgiassa. Aika siellä oli antoisaa ja opin paljon uutta. Muutakin jäi käteen – aihe omalle opinnäytetyölleni, jota olin pohtinut jo hieman epätoivoisena. Brysselissä on isostointia ja siellä järjestetään myös suosittua isoskoulutusta. Isoskoulutus oli aivan lapsenkengissä vielä 2000-luvun alkupuoliskolla, mutta vuonna 2008 ensimmäisen isoskoulutuksen kehittämissuunnitelman tekivät niin ikään opinnäytetyönään Tiina Mykkänen ja Marjo Jokitalo, jotka olivat suorittamassa samaa ulkomaanharjoittelua kuin minäkin. Heille kuuluu siis kiitos pioneereina olostani ja isoskoulutuksen ensimmäisestä kehittämisestä.

Suunnitelma tuntui kaipaavan päivitystä vuonna 2016 ollessani Belgiassa, kun juttelimme aiheesta harjoittelunohjaajani ja Merimieskirkon sosiaalikuraattori Piia Lännenpää-De La Cruzin kanssa. Hän ehdotti päivitystä opinnäytetyöaiheekseni. Aihe oli heti mieluinen ja tuntui omalta, sillä itselläni oli paljon isosvuosia takana ja juuri isosena oleminen johdatti minut opiskelemaan yhteisöpedagogiksi Centria-ammattikorkeakouluun. Olin myös mukana harjoittelun aikana isoskoulutuksissa, joten sain hyvää oppia siitä, miten koulutus siellä toteutetaan ja mitkä asiat siellä toimivat.

Isoskoulutusta ei Brysselissä pystytä järjestämään samalla tavalla kuin Suomessa, jossa isoskoulutus koostuu usein leiriviikonlopuista. Brysselissä oli sopivaksi koulutuspäiväksi valikoitunut yksi lauantai kerran kuukaudessa. Työssä riittikin haastetta saada rakennettua toimiva suunnitelma, jonka pohjalta saataisiin järjestettyä sellainen koulutus, että isokset pystyisivät toimimaan isosina myös Suomen seurakunnissa.

Belgiassa ollessani opin myös monikulttuurisuudesta ja ulkosuomalaisuudesta, jotka olivat kiehtovia aiheita. Näiden näkyminen myös isoskoulutuksessa teki siitä mielenkiintoista verrattuna siihen, että olisin tehnyt tavallista isoskoulutusta johonkin Suomen seurakuntaan.

Brysselissä asuvat suomalaiset nuoret ovat tottuneet erilaisuuteen, ja suvaitsevaisuus on heille itsestään selvä asia josta ei liiemmin tarvitse puhua erikseen.

Opinnäytetyöprojekti alkoi tammikuussa 2018. Nyt edellisestä isostoiminnan kehittamisestä on kulunut melkein kymmenen vuotta, joten suunnitelman valmistuminen sopiikin hyvin tälle vuodelle. Aloitus oli vaikeaa, sillä suunnitelma piti rakentaa melkein tyhjästä. En juurikaan perehtynyt Mykkäsen ja Jokitalon opinnäytetyöhön, jotta se ei olisi liikaa vaikuttanut omaani. Aloitin pohtimalla, mitä aiheita teoriaosiossa kannattaisi käsitellä ja aloitin isosuuden ja isoskoulutuksen historiasta.

Piia Lännenpää-De La Cruzin kanssa viestittelimme aluksi siitä, millaisia toiveita hänellä suunnitelman osalta olisi. Suunnitelmasta haluttiin mielellään kolmivuotinen, sillä kirkolla oli ollut ongelmia sen määrittelemisessä, mitä toisen ja kolmannen vuoden isosille voisi opettaa ja mitä uutta heillekin saisi. Tähän toiveeseen olikin haasteellista vastata, sillä kaikki isokset osallistuvan samaan koulutuspäivään. Osallistujat tulisi siis jakaa ryhmiin ja kakkosille ja kolmosille tulisi olla omat oppituntinsa, joista olisi hyötyä juuri heille.

Haastavinta olikin saada toimiva rakenne muodostettua ja päättää, mitkä aiheet ovat tärkeimpiä opettaa jo ensimmäisenä vuotena ja mitkä voivat jäädä syventäviksi toiselle vuodelle. Kolmannen vuoden isosia on isoskoulutuksessa sen verran vähän, että mielestäni he sopivat apuohjaajiksi ykkösten ja kakkosten opetustunneille. Lisätyövoima ei ollenkaan ole pahitteeksi kiireisenä koulutuspäivänä. Muutenkaan Merimieskirkolla ei välttämättä riitä ohjaajaa tai tiloja järjestää kolmannen vuoden isosillekin omaa opetusta.

Opinnäytetyöprojekti kesti tammikuusta huhtikuun loppuun. Alkuperäinen ajatus oli saada työ valmiiksi jo maaliskuun loppuun mennessä, mutta oma henkilökohtainen elämäni ei oikein antanut periksi. Tarvitsin myös aikaa käsitellä rauhassa aihetta, että uusia ideoita pääsi syntymään. Kiireessä ei tahdo tulla hyvää lopputulosta ja asioita täytyy saada työstää myös mielessä. Loppujen lopuksi viivästymisen ei ole haitannut ollenkaan ja koen sen olleen lopulta

parempi niin. Tämä oli mieluinen aihe ja halusin tehdä työni kunnolla niin, että suunnitelma ja materiaalipaketti toimisivat oikeasti Merimieskirkon käytössä mahdollisimman hyvin.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Kehitystehtävänä oli suunnitella Benelux-maiden merimieskirkkoille uusi päivitetty isoskoulutussuunnitelma kolmelle vuodelle, sekä laatia siihen sopiva materiaalipaketti. Isoskoulutuksen tuli olla sellainen, että nuoret voisivat toimia isosena myös Suomen seurakunnissa, ei vain merimieskirkolla.

Haasteena oli saada tehtyä toimiva rakenne isoskoulutukselle. Sitä järjestetään kerran kuussa yhtenä lauantaina ja tällöin kaikki isokset saapuvat koulutukseen, myös vanhemmat isokset. Saman päivän aikana pitäisi järjestää koulutusta ja toimintaa niin, että joka vuosi isonen saisi jotakin uutta. Ongelmana on aiemmin ollut se, mitä vanhemmille isosille voisi opettaa ja mitä järkevää tekemistä heille olisi koulutuspäivänä. Isosia on yhteensä noin parikymmentä mukana isoskoulutuksessa ja määrä on juuri sopiva resursseihin nähden. Yksi haaste oli myös rajata oppituntiaiheet järkevästi eri vuosille. Oli pohdittava, mitkä ovat tärkeimmät aiheet jotka olisi käytävä ensimmäisenä vuotena ja mitä voisi jättää toiselle vuodelle ns. syventäviksi opinnoiksi.

3 ISOSTOIMINTAA JO 80 VUOTTA

Isostoiminta on tärkeä osa kirkon nuorisotyötä ja isosten merkitys rippikouluissa todella suuri. Ilman rippikouluja ei olisi isostoimintaa ja ilman isostoimintaa ei rippikoulu olisi nykyisen kaltainen. Isokset ovat suuri apu työntekijöille sekä tärkeitä roolimalleja ja mukana kulkijoita rippikoululaisille. (Isoja ihmeitä 2016, 10.) Tässä luvussa käyn läpi sitä, miten isostoiminta on muotoutunut ja miten se on kehittynyt sellaiseksi, kuin se nykyään on.

3.1 Isostoiminnan teologinen perusta

Alkukirkon aikaan, kun kastettavat olivat aikuisia, he saivat kasteen jälkeen eräänlaisen tukihenkilön, kummin, joka opasti uskoon, seurakuntaan ja hengellisyyteen. Kristittyä ei jätetty yksinään selviytymään ja etsimään paikkaansa, vaan rinnalla oli henkilö, johon sai tukeutua. Isosen tehtävä on teologisesti lähellä alkukirkkojen kummiutta. Hengellisinä esikuvina voidaan nähdä myös Jeesuksen opetuslapset, jotka saivat tehtäväksi levittää Kristuksen sanomaa ympäri maailman. Heidät valittiin sellaisina kuin he olivat ja sellaisina he saivat pysyä, syntyisinä ja tavallisina, keskeneräisinä ihmisinä. Heidän kutsumuksessaan näkyi Jumalan armo. (Isoja ihmeitä 2016, 10.)

3.2 Isostoiminnan alku 1930-40 -luvuilla

Isostoiminnalla on pitkät perinteet ja siitä on muotoutunut hyvin oleellinen osa rippikoulua ja kirkon nuorisotyötä. Nykymuotoiset leiririppikoulut ovat edelleen suosiossa ja se lienee melko pitkälti isostoiminnan ansiota. Vuonna 2017 oli kulunut 80 vuotta ensimmäisestä leirimuotoisesta rippikoulusta, jossa jo tuolloin oli mukana ”isoja siskoja ja veljiä”. Ensimmäiset leirit jär-

jestettiin Nurmijärven seurakunnassa kesällä 1937. Isot siskot ja veljet olivat pääasiassa teologian ylioppilaita. Muutama rippikoululeiri ehdittiin järjestää Nurmijärvellä ennen toista maailmansotaa. (Porkka 2004, 7; Kokkonen 2017, 9.)

Ensimmäinen sodan jälkeinen rippikoululeiri järjestettiin Särkisalossa 1947. Leiriä johti Irja Kilpeläinen, joka kehitti käytäntöä ”ison siskon ja veljen” mallista. Isosiskoperinne lähti alun perin SKY:n järjestämistä koulutyttöleireistä, joilla oli mukana isoja siskoja, nykyisten isosten varhaisimpia edeltäjiä. Myös nykyisten rippileirien ohjelmat lauluineen ja leikkeineen sekä ison siskon luotsaama pienryhmä ovat perua tuolta ajalta. (Porkka 2004, 7.)

Ensimmäinen määritelmä ison siskon tehtävistä oli Irja Kilpeläisen laatima ja hänen mukaansa niihin kuuluivat kurinpidolliset asiat, käytännön työtehtävät, opetukseen liittyvät tehtävät sekä iltaohjelmien Leiririppikoulujen alkuvuosina vakiintui käytännöksi myös se, että ryhmänjohtajat eli isot siskot ja veljet olivat pari vuotta rippikoululaisia vanhempia ja he osallistuivat rippikouluopetukseen rippikoululaisten tavoin. (Porkka 2004, 8.)

3.3 Leiririppikoulujen yleistyminen 1950-1960-luvuilla sekä ensimmäisen isoskoulutusmateriaalın julkaisu

Leiririppikoulujen määrä räjähti 1950- ja -60-luvuilla. Vuonna 1957 järjestettiin 65 leiririppikoulua ja vuonna 1961 jo 207. Määrän kasvuun vaikutti nuorisotyönohjaajan virkojen lisääntyminen ja leirikeskusten rakentaminen. Rippikoulu liitettiin osaksi nuorisotyötä ja leiririppikoulu luokiteltiin omaksi rippikoulumuodokseen piispainkokouksen hyväksymissä rippikouluohjeissa vuonna 1959. (Porkka 2004, 8.)

Rippikouluohjeissa suositeltiin ryhmämuotoisen opetuksen käyttämistä myös muissa rippikoulumuodoissa. Ajateltiin, että ryhmänjohtajiksi kutsutut nuoret voisivat olla esimerkiksi seurakuntanuoria ja edellisten vuosien rippikoululaisia, jotka vierailisivat rippikoulutunneilla ja järjestäisivät kutsuiltoja. Kutsuilloissa esiteltäisiin kirkon nuorisotyötä ja ne kuuluisivat

osaksi rippikouluohjelmaa. Ryhmänjohtajien valintaan, ominaisuuksiin tai koulutukseen eivät piispainkokouksen ohjeet ottaneet kantaa vielä tässä vaiheessa. (Porkka 2004, 8.)

Lopulta vuonna 1966 Kirkon nuorisotyön keskuksen asettama toimikunta julkaisi ensimmäisen isoskoulutusmateriaalin ”Leiririppikoulun isojen siskojen ja veljien valmennuskurssi.” Koulutukset alkoivat ja vuosina 1967-1976 koulutettiin yli 6000 rippikoulun ryhmänjohtajaa, eli isoa siskoa ja veljeä. (Porkka 2004,8.)

Isojen siskojen ja veljien joukko yleistyi seurakunnissa ja he sitoutuivat seurakunnan toimintaan. Rippikoululaisille he olivat samaistumismalleja ja työntekijöille aputyövoimaa sekä viestinviejiä, sillä työntekijät olivat etäämmällä nuorista johtuen heidän iästään ja asemastaan. Alussa isojen siskojen ja veljien tärkein tehtävä oli jumalanpalvelusherätyksen sytyttäminen, mikä onnistui parhaiten, kun rippikoululaisten kaveriksi kasvanut iso sisko tai veli lähti heidän kanssaan jumalanpalvelukseen. Koulutuskurssin aikana korostettiinkin vastuuta rippikoululaisista. (Porkka 2004, 8.)

3.4 Ensimmäisen rippikoulusuunnitelman aika 1970-luulla

Nuorisotyöstä tuli merkittävä työmuoto 1950-luvulta lähtien, mutta vasta 1970-luvulla sille alettiin miettiä strategiaa ja perusteita. Rippikoulu-uudistuksen myötä julkaistiin Rippikoulun kokonaissuunnitelma Rippikoulusuunnitelma 1974. mikä merkitsi rippikoulun ja sen myötä ryhmänjohtajakoulutuksen yhtenäistymistä koko maassa. Tässä suunnitelmassa ryhmänjohtajat luokiteltiin rippikoulun apuopettajiksi. (Porkka 2004, 9.)

Ryhmänjohtajan tehtävät määriteltiin uudessa rippikoulusuunnitelmassa ja ne riippuivat rippikoulumuodosta sekä työskentelytavoista. Keskeinen tehtävä oli oman ryhmän johtaminen ja ohjaaminen niissä rippikouluissa, joissa rippikoululaiset jaettiin pienryhmiin. Lisäksi tehtäviin kuului ryhmäkeskustelujen ja Raamatun tutkistelun ohjaaminen, vapaa-ajan ohjelmien

järjestäminen, henkilökohtaistenyhteyksien solmiminen sekä leirin järjestyksenvalvontaan liittyvät tehtävät. Rippikoulusuunnitelmassa tiedostettiin myös se, että rippikoululaisten on helppompaa lähestyä hankalissa ja henkilökohtaisissa ongelmissa ryhmänjohtajaa kuin työntekijää ja keskustelut syntyvät helpommin rippikoululaisen ja ryhmänjohtajan välillä. Varsinaista sielunhoitoa ei kuitenkaan määritelty ryhmänjohtajan tehtäväksi. (Porkka 2004, 9-10.)

Myös ryhmänohjaajanuorten ominaisuuksiin alettiin nyt kiinnittää huomiota, ja rippikoulusuunnitelman mukaan kehoitettiin kiinnittämään huomiota nuoren kykyyn tulla toimeen muiden kanssa, keskustelutaitoihin, johtamistaitoihin sekä siihen, miten nuori kunnioittaa muita ihmisiä. Nuorilta edellytettiin myös seurakunnan toimintaan osallistumista ja kristillistä uskoa, jonka mitaksi riitti halu toimia seurakunnassa. (Porkka 2004, 10.)

Ryhmänjohtajan tehtävän vaativuutta painotettiin rippikoulusuunnitelmassa, ja tästä syystä ryhmänjohtajien tuli olla kaksi vuotta rippikoululaisia vanhempia ja tehtävänsä valmennettuja. Rippikoulun jälkeinen vuosi oli jatkorippikoulua ja vasta tämän jälkeinen vuosi ryhmänjohtajakoulutusta. Ryhmänjohtajan palkkion maksu oli rippikoulusuunnitelmassa perusteltu: sillä korvattiin nuorten kesäansioden menetys ja ryhmänjohtajilta voitiin vaatia suurempaa vastuuta ja osallistumista koulutukseen. (Porkka 2004, 10.)

Vuonna 1979 julkaistiin uusi Rippikoulun ryhmänjohtajakoulutuksen opas (RJKO), sillä edellistä, vuonna 1966 julkaistua opasta pidettiin jo hieman vanhentuneena. Uudessa RJKO:ssa pohdittiin ryhmänohjaajan roolia ja tehtäviä rippikoulun kokonaissuunnitelman pohjalta. Oppassa koulutuksen perusmallina oli heti rippikoulukesän jälkeisenä syksynä alkava kurssi, joka kestäisi kevääseen. Ryhmänjohtajan valmiuksien harjoittelemisen lisäksi koulutukseen esitettiin liitettäväksi nuorten kasvun tukemista ja kristillisen identiteetin vahvistamista. (Porkka 2004, 10.)

3.5 Rippikoulusuunnitelma 1980

Vuonna 1980 julkaistu uusi rippikoulusuunnitelma ei juurikaan eronnut edellisestä suunnitelmasta. Siitä oli jätetty jatkorippikoulutoiminta pois ja palkkionmaksusuosituksesta oli luovuttu seurakuntien taloudellisen tilanteen vaikeutumisen myötä. Rippikoulusuunnitelman mukaan ryhmänjohtajien koulutuksen perussisältönä tuli olla ryhmänjohtajien tehtävät. Tärkeinä ryhmänjohtajan ominaisuuksina pidettiin samoja ominaisuuksia kuin edellisessäkin suunnitelmassa. Huomioon tuli ottaa nuoren kehitys ja antaa sellaisia tehtäviä, joista oli mahdollista selviytyä. Toivottavana pidettiin edelleenkin sitä, että ryhmänjohtajien omasta rippikoulusta oli kulunut vähintään pari vuotta. Suunnitelmassa painotettiin sitä, että ryhmänjohtajat ja etenkin aloittelevat sellaiset saisivat tarpeeksi tukea leirin aikana. Leirin suunnitelmaan tuli varata aikaa joka päivä sille, että työntekijät ja ryhmänjohtajat saivat käydä läpi päivän tapahtumia ja ottaa mahdollisia ongelmia esille. (Porkka 2004, 10-11.)

3.6 Termi isonen vakiintuu: 1990- ja 2000-luku sekä RKS 2001

Isostoiminta on laajentunut ja kasvanut 1990- ja 2000-luvulla. Isonen terminä on nyt virallisesti käytössä ryhmänjohtaja-sanan tilalla. Vaikka isonen onkin käsitteenä vanha, virallisena nimenä sitä on vierastettu. Isonen kuvaa kuitenkin hyvin isosen asemaa ja tehtävää. Ryhmänjohtaja-nimike ei kata kuin pienen osan isosen rooleista, joita ovat ryhmän johtamisen lisäksi mm. rippikoululaisen sielunhoitaja, innostaja, rippikoulun yhteishengen luoja, seurakuntanuoren malli, tiedottaja ja ohjelmansuorittaja. (Porkka 2004. 12.)

Vuonna 2001 julkaistiin pitkästä aikaa uusi rippikoulusuunnitelma. Kirkko 2000 -prosessin mukaan rippikoulun tuli olla koko seurakunnan yhteinen tehtävä, johon kaikki työmuodot osallistuivat. Tähän mennessä rippikoulu oli jäänyt nuorisotyön tehtäväksi. Uudessa rippikou-

lusuunnitelmassa korostettiin rippikoulua osana kirkon jatkuvaa ja koko eliniän kestäväää konfirmoivaa toimintaa. Rippikoulun haaste oli toimivan seurakuntayhteyden tarjoaminen nuorille. (Porkka 2004, 12.)

Isoskoulutuksesta on tullut keskeinen osa monien seurakuntien nuorisotyötä. Koulutus on laajentunut muuhunkin seurakuntatyöhön ja isokset ovat mukana paljon muussakin kuin rippikoulutyössä. Tämä on tapahtunut osin rippikoulusuunnitelman tavoitteiden mukaan ja osin itseksensä. Vuonna 2004 julkaistiin ensimmäistä kertaa isostoimintaan linjausta dokumentissa ”Sopivan kokoinen iso”. Siinä keskityttiin pääasiassa isostoimintaan rippikoulun näkökulmasta mutta hieman muuhunkin toimintaan, jota isosuus nuorelle seurakunnissa mahdollistaa. (Porkka 2004, 12; Isoja ihmeitä 2016, 8).

3.7 Isoja ihmeitä - isostoiminnan linjaus 2016

Kun vuonna 2004 ”Sopivan kokoinen iso” -dokumentissa keskityttiin lähinnä rippikouluun, uudessa ”Isoja ihmeitä” -linjauksessa laajennetaan näkökulmaa ja viedään ajatusta pois päin koulutuskeskeisyydestä. Kaikki nuoret eivät ole kiinnostuneita isosuudesta ja isoskoulutuksen keskeyttämisestä seuraa usein myös seurakuntayhteyden katoaminen. (Isoja ihmeitä 2016, 8.) Uusi linjaus korostaa isostoiminnan laajempaa näkökulmaa: isostoiminta ei voi olla vain isoskoulutusta ja rippikoulun isosuutta. Kaikki nuoret eivät halua suuntautua leireille ja rippikouluun, vaan seurakunnalla on oltava muitakin tehtäviä annettavana nuorille. Isosen aikuistuksessa on myös hankalaa löytää oma paikkansa seurakunnasta, kun aktiiviset isosvuodet ovat takana päin. (Isoja ihmeitä 2016, 8-9.)

Isoja ihmeitä -isostoiminnan linjauksen tehtävänä on luoda isostoiminnalle yhteisiä suuntaviivoja sekä tukea seurakuntia ja järjestöjä isostoiminnan paikallisessa kehittämisessä. Koulutuslähtöisyydestä siirrytään kohti nuorilähtöisyyttä. Seurakunnan nuoristyön tarkoituksena on enemmän nuoren kasvun tukeminen kuin heidän kouluttamisensa erilaisiin tehtäviin. Nuorta

ei tulisi nähdä vain kerhonohjaajana tai isosena vaan ensisijaisesti nuorena seurakuntalaisena, joka tarvitsee niin vastuuta ja aktiivisen toimijan roolia kuin kasvun tukemistakin. (Isoja ihmisiä 2016, 10, 33.)

4 MERIMIESKIRKON TYÖ JA ULKOSUOMALAISUUS

Merimieskirkko on palvellut Suomessa ja ulkomailla vuodesta 1875. Se tekee kristillistä, sosiaalista, kulttuurillista ja diakonista työtä yhteistyössä Suomen evankelisluterilaisen kirkon kanssa sen tunnustuksen mukaisesti. Merimieskirkko kohtaa lähimmäisiä läsnäolevasti, tasa-arvoisena kumppanina ja auttaa avun tarvitsijoita. Lähimmäisiä ovat ulkosuomalaiset, merenkulkijat, ohikulkumatalla olevat ja kaikki, jotka osallistuvat merimieskirkon toimintaan. Jokainen on tervetullut. Merimieskirkko on kohtaamispaikka ulkosuomalaisille, palanen omaa kulttuuria Euroopan suurkaupunkien sykkeissä. Se on välittävä yhteisö, jonka tuntomerkkejä ovat vieraanvaraisuus, avoimuus, vuorovaikutteisuus, lähimmäisenrakkaus, ihmisen oman toiminnan ja sitoutumisen mahdollistaminen ja tukeminen sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriperinnön välittäminen uusille sukupolville. (merimieskirkko.fi.)

Benelux-maissa järjestetään monenlaista toimintaa, jota pääasiassa käyttää ulkosuomalainen väestö. Brysselissä ja Rotterdamissa on Suomi-kauppa ja -kahvila, joista saa klassikkotuotteita kuten ruisleipää ja Fazerin sinistä sekä kahvilan puolelta mm. korvapuusteja. Brysselissä sijaitsee myös vuokrattava sauna ja pieni kirjasto, josta voi lainata suomenkielistä kirjallisuutta. (merimieskirkko.fi.)

Brysselin merimieskirkolla järjestetään kaikenlaista toimintaa: lapsille ja perheille päiväkerho, perhekerho, keskiviikkokerho, muskari, mukulaparkki ja pyhäkoulu. Nuorille aikuisille ja aupaareille järjestetään nuorten aikuisten iltoja, joihin ovat kaikki halukkaat tervetulleita. Brysselissä toimii myös neulekahvila, Belgian martat sekä kuoro. Myös kirkollisia toimituksia järjestetään suomalaiseen luterilaiseen tapaan, kuten messuja joka toinen sunnuntai. Perheiden on mahdollista saada suomenkielinen kaste, rippikoulu, avioliittoon siunaaminen sekä hautajaiset merimieskirkon kautta. Merimieskirkko tekee myös sosiaalityötä tukemalla elämän kriiseissä ja antamalla keskusteluapua ulkosuomalaisille heidän omalla äidinkielellään. (merimieskirkko.fi.))

4.1 Nuorisotyötä benelux-maissa

Brysselin merimieskirkolla on nuorten toimintaa, kuten nuorteniltoja, leiritoimintaa, Avartti-ohjelmaa ja isoskoulutusta. Myös rippikoulua järjestetään jonkin verran. Olemassa on myös ns. Nuorten night, jossa nuorilla on mahdollisuus varata saunatiloja ja kerhohuonetta yhteistä tekemistä varten. Nuoret saavat myös halutessaan nuorisotyönohjaajan seurakseen. Nuorteniltoja järjestetään myös Luxemburgissa ja leirejä Rotterdamissa. (merimieskirkko.fi.)

Brysselin merimieskirkon isoskoulutuksessa olevat nuoret ovat käyneet rippikoulunsa joko omassa kotiseurakunnassaan Suomessa, Merimieskirkon järjestämällä riparilla tai kristillisten järjestöjen leireillä. Merimieskirkko järjestää rippikouluja Benelux-maissa, Lontoossa sekä Kreikassa. Nuorten keskus järjestää kansainvälistä rippikoulua Suomessa Pieksämäen Parta-harjulla, jossa on vain ulkosuomalaisia. (Merimieskirkko.fi; Lännpää-De La Cruz, 2018.)

4.1.1 Isoskoulutus

Brysselissä järjestetään isoskoulutusta kerran kuukaudessa yhtenä lauantaipäivänä. Koulutukset kestävät noin klo 14-19:30. Varsinainen koulutusosio kestää klo 18 asti, minkä jälkeen alkaa nuortenilta, jonka isokset jäävät koulutuspäivän jälkeen vetämään. Nuorteniltojen pitäminen kuuluu osaksi koulutusta ja vanhemmat isokset suunnittelevat ja ohjaavat ne. Nuoremmat isokset ovat mukana nuortenillassa rippikoululaisten kanssa.

Isoskoulutukset ovat koostuneet alkuhartaudesta ja kuulumiskierroksesta, oppitunneista, ruokailusta sekä suunnittelusta. Isoskoulutuksien aikana suunnitellaan aina samana iltana järjestettävä ohjelmien ja hartauksineen. Ruokailua edeltävä oppitunti on kaikille yhteinen ja ruokailun jälkeinen on varattu aikaa suunnitteluun vanhemmille isosille. Nuoret on jaettu sen

mukaan, kuinka monetta vuotta isosena he toimivat, esim. ensimmäisen vuoden isokset ovat ohjaajan kanssa oppitunnilla, toisen vuoden isokset tekevät hartautta ja kolmannen iltaohjelmaa. Näin ensimmäisen vuoden isokset ovat nuortenillassa vain mukana pitämässä hauskaa, kun kolmannen vuoden isokset vetävät ohjelman ja toisen vuoden isokset pitävät loppuhartauden.

4.2 Suomalaiset nuoret ulkomailla

Ulkomailla asuvia suomalaisia kutsutaan ulkosuomalaisiksi (Sisäministeriö.fi). Etenkin Brysseliin suomalaisia muuttaa työn perässä, ja luonnollisesti perheen lapset lähtevät silloin mukaan. Ulkomaille muuttavia lapsia ja nuoria kutsutaan matkalaukkulapsiksi, kolmannen kulttuurin lapsiksi tai globaaleiksi nomadeiksi. (Karjalainen 2005.)

Benelux-maihin muuttaneilla nuorilla oma kulttuurillinen identiteetti ei ole aivan selkeä. Heillä on oman lähtömaansa kulttuuri, uuden maan kulttuuri sekä näiden pohjalta syntynyt, mielen tasolla oleva ”kolmas kulttuuri.” Benelux-nuorille on ominaista se, että he eivät täysin tiedä, minne kuuluvat. Toisaalta he tuntevat itsensä suomalaisiksi ja toisaalta enemmän kuin suomalaisiksi. Ulkomailla suomalaisuus korostuu, mutta Suomessa käydessä he eivät tunne olevansa niin sisällä maan kulttuurissa ja oma kansainvälisyys tulee esiin. Nuoret eivät ole minkään kulttuurin ytimessä, vaan kulttuurien laidamilla. (Karjalainen 2005; Lännpää-De La Cruz 2016.)

Globaalit nomadit ovat kulttuurillisesti kyvykkäitä ja ymmärtäviä. Heidän on helppo toimia eri kulttuurien kanssa ja he ymmärtävät kulttuurisia eroavaisuuksia paremmin kuin aikuiset. Toisaalta heidän oma identiteettinsä saattaa olla hukassa, kun mihinkään kulttuuriin ei pääse täysin syvälle keskiöön. Tällä kansainvälisyydellä on siis hyviä ja huonoja puolia. (Karjalainen 2005.)

4.2.1 Suomalaisyhteisön merkitys

Oman kokemukseni mukaan Merimieskirkko ei ole ollenkaan itsestään selvä asia Brysselissä asuville suomalaisille. Se on paikka, jossa suomalaiset voivat kohdata toisiaan ja saavat puhua omaa äidinkieltään muidenkin kuin perheenjäsentensä kanssa. Niimpä merimieskirkolla on paljon merkitystä sen palveluita käyttäville suomalaisille.

Myös Brysselin nuoret suhtautuvat eri tavalla merimieskirkon tarjoamaan nuorisotyöhön kuin Suomessa toimivissa seurakunnissa nuoret yleensä. Harvassa maailman suurkaupungeista on tarjolla esim. isoskoulutusta, joten Brysselin isokset ovat todella innoissaan mukana toiminnassa. He tekivät ja suunnittelivat innolla kaikki työtehtävät, joita saivat. Merimieskirkon suomalaisnuorten yhteisö on pieni ja on varmasti erikoista olla osana sitä. Kaikki ymmärtävät toisiaan ja tietävät, mitä on olla ulkosuomalainen.

5 NUOREN PSYKOLOGINEN KEHITYS

Nuoruus on jaettu kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruus (n. 11-14 v.), keskinuoruus (n. 15-18v.) ja myöhäisnuoruus (n. 19-22v.) Iät ovat suuntaa antavia sillä yksilöt kehittyvät eri tahtia ja pojat tulevat murrosikään tyttöjä myöhemmin. Isosena toimimisen vuodet osuvat suunnilleen keskinuoruuden vaiheille, vanhempien isosten myös myöhäisnuoruuteen. (Nurmiranta, Lepmäki & Horppu 2009.)

Keskinuoruus on oman identiteetin rakentamisen aikaa ja varhaisnuoruuden aikainen pahin kuohunta laantuu ja mustavalkoisuus vähenee. Nuorelle muodostuu vähitellen selkeä, pysyvä ja yksilöllinen minäkäsitys. Häntä alkaa kiinnostaa tulevaisuus sekä yhteiskunnalliset ja maailmankatsomukselliset asiat. Identiteetti muodostuu suhteessa omiin fyysisiin ominaisuuksiin, vanhempiin, ystäviin, intiimeihin suhteisiin, kouluun, työuraan ja maailmankatsomukseen. Nuori voi olla karkäs mielipiteissään ja etsiä rajojaan, eikä ihannoï auktoriteettejä. (Nurmiranta ym. 2009.)

Nuorilla on havaittu erilaisia käsityksiä omasta identiteetistä ja nämä identiteettikäsitykset on jaettu neljään eri muotoon: epäselvä identiteetti, identiteetin etsijät, identiteettiin ajautuneet sekä identiteetin saavuttaneet. Identiteetit näihin muotoihin jakoi tutkija James Marcia. Epäselvä identiteetti on nuorilla, jotka eivät ole vielä aloittaneet identiteetin rakentamista. Identiteetin etsijät testaavat erilaisia vaihtoehtoja, ja tämä voi näkyä nuoren suurissa tyylin ja aatteiden vaihteluissa. Identiteettiin ajautuneet ovat omaksuneet ilman etsintää jonkin valmiin identiteetin, joka on esim. kodin vaatimusten mukainen. Identiteetin saavuttaneet ovat käyneet läpi identiteetin etsintävaiheen, sitoutuneet siihen ja näin muodostaneet oman identiteettinsä. (Nurmiranta ym. 2009. [Marcia 1966.]

5.1 Nuoren psykologinen kehitys isostoiminnan näkökulmasta

Isoskoulutuksessa on mukana ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden isosia. Niimpä nuorten ikähaarukka on viidestätoista jopa yhdeksääntoista vuoteen. Pääasiassa isosten ikäero on yhdestä kahteen vuotta. Joillakin ero voi olla lähellä kolmea vuotta johtuen siitä, että osa vanhimista isosista on syntynyt alkuvuodesta ja osa nuorimmista loppuvuodesta. Alle kaksikymmenvuotiaina kolme vuotta ikäerossa on näkyvä, mutta ei hankaloita isoskoulutusta. Kolmannen vuoden isokset voivat olla selkeästi aikuisumassa, kun ensimmäisen vuoden isosilla osalla voi murroikä olla vielä pahastikin kesken, etenkin pojilla, joilla murrosikä alkaa hieman tyttöjä myöhemmin. Vanhemmat isokset saattavatkin käydä läpi jo myöhäisnuoruuttaan, kun nuoret vasta aloittavat keskinuoruuttaan. Erot eivät haittaa, sillä kolmannen vuoden isosien onkin tarkoitus toimia myös mentoreina nuoremmilleen.

Isosilla on luultavasti vielä oman identiteetin muodostaminen kesken. Osalla se näkyy selkeämmin kuin toisilla. Identiteetin etsintä näkyy kokeilevassa pukeutumisessa ja kärkkäissä mielipiteistä. Uskosta voi tulla tiukkojakin kysymyksiä sekä kyseenalaistuksia ohjaajille. Osa kokeilee rooleja, jotka saattavat jäädä liiaksikin suojaquoreksi niin, ettei nuori ole oma itsensä. Jotkut ovat myös ajautuneet identiteettiin, jota eivät koe ehkä täysin omakseen. Nuorista huomaa yleensä helposti, kenellä on kova rooli ja kuka on oma itsensä. Heitä tulisi rohkaista jälkimmäiseen, ja isoskoulutuksen aikana voikin käydä niin, että kehitystä tapahtuu.

Lisäksi oma isosidentiteetti on iso kysymys. Nuori pohtii, millainen isonen tahtoisi olla ja miten merkittävä osa elämää ja omaa henkilökohtaista identiteettiä myös isosidentiteetti on. Nuoremmat isokset pohtivat näitä kysymyksiä, mutta kolmannen vuoden isosilla identiteetti on jo muodostunut valmiimmaksi ja he ovatkin usein seesteisempiä ja varmempia itsestään.

5.1.1 Oppiminen

Oppiminen ja opetus ovat muuttuneet ajansaatossa. Kun yhteiskunta alkoi teollistua, tarvittiin yhä enemmän ja enemmän oppinutta ja sivistynyttä kansaa työelämään. Koulutettua työvoimaa tarvittiin, kun työelämän taidot ja tehtävät muuttuivat monimutkaisemmiksi ja monipuolisemmiksi. Oppiminen työn kautta vaihtui vähitellen siihen, että opiskeltiin kouluissa työpaikan sijaan, ja oppiminen ja työnteke muuttuivat erillisiksi toiminnoiksi. Aiemmin ne liittyivät yhteen, kun ihminen uuteen työhön tullessaan opetettiin siellä tekemään kyseistä työtä, kuten käsityöläisyhteiskunnassa tehtiin. Enää se ei riitä, vaan työtä varten on kouluttauduttava etukäteen. (Lindblom-Ylänne, Niemelä, Päivänsalo & Tynjälä 2004, 135.)

Aluksi opetus oli pitkään opettajajohtoista, eli opettaja kertoi osaamiaan asioita eteenpäin koulutettaville. Oppilaat kerättiin samaan paikkaan kuuntelemaan opetusta ja tämä opetusmetodi on säilynyt pitkään. Tätä tapaa alettiin kyseenalaistaa vasta 1900-luvun lopulla. Teoreettiseen ja muistinvarassa olevaan tietoon oli panostettu paljon, mutta huomioon ei opetuksessa otettu vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ajattelutaitoja, joita työpaikoilla ennen kaikkea tarvittiin ja tarvitaan yhä. (Lindblom-Ylänne ym. 2004, 135-136.)

Kun kognitiivisista toiminnoista alettiin saada enemmän tietoa, ymmärrettiin, ettei oppiminen ole pelkkää tiedon vastaanottamista passiivisesti, vaan se on myös aktiivista toimintaa ja osallistumista. Oppija tulkitsee saamaansa tietoa aina aikaisemman tietonsa pohjalta, ja täten on tärkeää keskustella asioista, sillä oppilaat voivat käsittää ne hyvin eri tavoin. (Lindblom-Ylänne ym. 2004, 136.)

Opetus muuttui moniulotteisemmaksi, kun oppilaita alettiin ottaa opetuksessa huomioon aktiivisina toimijoina. Pienryhmätyöskentelyt, keskustelut ja harjoitukset opetusmetodeina yleistyivät. Tiedon jakamisen lisäksi alettiin tukea myös tiedon käsittelyä ja ajattelun kehittymistä sekä rohkaistiin oppilaita pohdintaan, keskusteluun ja omien kokemusten jakamiseen. Myös sosiaalisuuden ja vuorovaikutuksen merkitys korostui oppimisessa. Ajattelu kehittyy, kun

omia ajatuksia saa jakaa muiden kanssa. Muilta saa uusia ideoita ja näkökulmia, joita ei yksin olisi tullut välttämättä mieleen. Iso ryhmä oppii paremmin yhdessä kuin oppilaat yksinään. Sosiaalisen oppimisen avulla oppii myös tärkeitä yhteistyö-, vuorovaikutus- sekä tiedonjakamistaitoja. (Lindblom-Ylänne ym. 2004, 136.)

Nykyaikainen isokoulutus ei siis voi olla pelkästään opettajälähtöistä luennoitsemista, vaan huomioon on otettava erilaisia opetusmetodeja, jotka yhdessä tukevat toisiaan. Suunnitelmassa on paljon keskustelutehtäviä, ja yhtenä tärkeänä näkökohtana on ottaa nuoret mukaan keskustellen ja rohkaisten: tekemään isokoulutusta myös itse sen sijaan, että olisivat vain objekteja. Isokset voivat myös oppia toisiltaan, ei pelkästään ohjaajalta tai opettajalta. Nykytiedon valossa tiedetään myös se, että yksilöt oppivat eri tavalla ja opetuksen tulisi olla moniulotteisempaa. Myös Isoja Ihmeitä -isostoiminnanlinjaus 2016:n mukaan isostoiminnan ja -koulutuksen tulisi muuttua nuorilähtöisemmäksi ja tämä koskee myös koulutusta siinä mielessä, että opetus ottaisi mahdollisimman hyvin nuorten omat, yksilölliset tarpeet huomioon.

6 ISOSKOULUTUSSUUNNITELMA

Laatimani isoskoulutussuunnitelma on rakenteeltaan kolmivuotinen ja koulutusta järjestettäisiin seitsemän kertaa lukukauden aikana, kerran kuussa yhtenä lauantaina. Joulukuun koulutuspäivä jää pois suurten joulumyyjäisten takia, jolloin koko Brysselin merimieskirkko muuttuu pieneksi joulun ihmemaaksi ja kaikki tilat ovat sen käytössä. Koulutuspäivä olisi siis syyskuussa, lokakuussa, marraskuussa, tammikuussa, helmikuussa, maaliskuussa ja huhtikuussa. Toukokuulle ei myöskään mahdu koulutuspäivää, sillä silloin on varhaisnuortenleiri, jossa on tietysti isosia mukana. Leiri ikäänkuin lopettaa mukavasti koulutusvuoden.

Isoskoulutussuunnitelma nojaa Isoja Ihmeitä -isostoiminnan linjaus 2016 -asiakirjaan. Linjauksen tärkein sanoma on se, että entisestä, hieman liian koulutuskeskeisestä isostoiminnasta siirrytään kohti nuorilähtöistä toimintaa. Nuori ei ole vain koulutettavana tai isosena ja kerhön ohjaajana suorittamassa tehtäviä, vaan yhtenä tärkeänä seurakuntalaisena, ihmisenä, jota varten seurakunta on. Nuoret eivät ole vain seurakuntaa varten, vaan seurakunta on heitä varten, myös silloin, jos he eivät syystä tai toisesta halua jatkaa isoskoulutusta ja isostoimintaa ei tunnu omalta jutulta. Isoskoulutuksessa tulisi ottaa huomioon myös näkökulmaa, että nuoren ei tarvitse olla ns. täydellinen isonen, vaan hän saa olla keskeneräinen ja ennen kaikkea nuori seurakunnan jäsen, jota Jumalan armo koskettaa.

suunnitelmassa haastavaa on, miten laatia järkevä ja toimiva rakenne sillä tavoin, että kaikenikäiset isokset saisivat joka vuosi jotain uutta opittavaa ja tekemistä. Kaikki isokset, ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden, ovat mukana yhtä aikaa koulutuspäivässä Brysselin merimieskirkolla. haasteena on se, että toisen ja kolmannen vuoden isosten ei tarvitsisi kuunnella uudelleen samoja asioita, jotka he ovat jo oppineet edellisellä vuonna. Osallistujat olisi siis jaettava ryhmään ja vanhemmille isosille olisi järjestettävä omat tilat ja ohjaaja koulutuspäivälle. Isosten on myös tärkeää tutustua toisiin, eri ikäisiin isosiin, joten eivät jakautuisi liian tiukasti ikäryhmiinsä.

Tulin siihen tulokseen, että opetusta olisi eniten ensimmäisen vuoden isosilla. Toisen vuoden isosilla olisi myös syventävää opetusta, mutta sen lisäksi he voisivat olla osaksi mukana ykkösten tunneilla. Kolmannen vuoden isosia on sen verran vähän, että heitä voi käyttää apuopettajina ykkösten ja kakkosten tunneilla.

Ykköset opettelevat järjestämään iltaohjelmaa, hartauksia ja esittämään sketsejä. Näillä tunneilla kakkoset ovat mukana, jotta ohjelma onnistuisi paremmin, kun on enemmän osallistujia. Ykköset joutuvat myös hieman sietämään painetta, kun vanhemmat ovat mukana arvioimassa. Arviointitunnilla ohjaajan lisäksi myös toisen vuoden isokset saavat antaa palautetta, miten ykkösillä ohjelmien ohjaus sujui. Muuten kakkoset ovat omilla oppitunneillaan koulutuspäivien alkupuoliskon, ja loppupuoliskon he suunnittelevat tulevan nuortenillan hartautta tai iltaohjelmaa.

Kolmannen vuoden isokset ovat mukana ykkösten ja kakkosten oppitunneilla avustamassa ja opettamassakin, jos ohjaaja haluaa antaa heille sellaista vastuuta. Alkupuoliskon koulutuspäivästä kolmoset tekevät siis sitä, ja loppupuoliskon hekin suunnittelevat nuorteniltaan hartautta ja iltaohjelmaa.

Nuortenilta on aina isoskoulutuspäivän päätteeksi. Sinne tulee rippikoululaisia ja myös kaikki isokset osallistuvat siihen. Tähän nuorteniltaan kakkoset ja kolmoset valmistelevat iltaohjelman ja sen jälkeen pidettävän hartauden. Tässä suunnitelmassa liitteenä on ”Isoskoulutuksen rakenne” -Excel-taulukko, johon on merkitty kakkosille ja kolmosille joka toinen kerta pidettäväksi hartaus ja joka toinen kerta iltaohjelma. Isosia voidaan myös kuunnella tässä ja ottaa heidän toiveitaan huomioon niin, että he voivat tehdä molemmat ohjelmat yhdessä tai heitä voi sekoittaa keskenään ryhmiin, jos tuntuu, että joka kerta on tylsää tehdä samojen ihmisten kanssa. Nuorteniltojen iltaohjelma- ja hartausosuus saa myös näin vaihtelevuutta. Tärkeää olisi se, että kaikki isokset saisivat tehdä yhtä paljon sekä hartautta että iltaohjelmaa. Poikkeuksena on se päivä, jolloin ykköset ohjaavat ohjelmiaan kakkosten läsnä ollessa: tällöin kolmoset

tekevät keskenään koko nuortenillan ja se on heille uusi haaste. Yksittäiset isokset pääsevät paremmin näyttämään taitojaan. Myös kakkoset saavat vaihtelevuutta päästessään välillä olemaan ykkösten kanssa ja he saavat olla nuortenillassa vieraina, kuten ykkösetkin. Tällöin kolmosille on varattu koko isoskoulutuspäivä suunnittelua varten eivätkä he osallistu muille opitunneille apuohjaajina.

Kaikilla ikäluokilla yhteisenä on musiikintunti, jolloin lauletaan ja harjoitellaan Nuoren seurakunnan veisukirjan veisuja, Virsikirjan virsiä sekä laululeikkejä liikkeineen. Tähän osallistuvat kaikki isokset, ja vuosittain laulut voivat hieman vaihdella, joten vanhoille isosille ei tulisi liikaa tuttua juttua. Kaikki isokset ovat mukana myös koulutuspäivän alussa alkuhartaudessa ja kuulumiskierroksella. Kuulumiskierros on hyvä järjestää koko ryhmän kanssa, niin eri ikäiset isokset saavat kosketuspintaa toisiinsa paremmin ja saavat kuulla, mitä kaikille muille kuuluu. Myös ruokailu on yhteinen.

Ydinajatus on se, että aiheita käydään läpi enemmänkin yhdessä keskustellen, kuin ohjaaja johtoisesti luennoimalla. Tämä on perusteltua koska isosen tehtävät ovat hyvin sosiaalisia ja niissä tarvitaan sekä keskustelutaitoja, että yksinkertaisesti rohkeutta avata suu. Keskusteleva ja toiminnallisempi tapa opettaa sopii siis isoskoulutukseen ja isokset saavat paremmat valmiudet ryhmässä työskentelyyn, oman tilan ottamiseen ja uskallusta mielipiteidensä kertomiseen. Myös ohjaaja voi korostaa, että isonen ei voi olla aivan tuppisuuna tehtävissään, vaikka erilaisia persoonia tarvitaankin. Myös rauhallisten ja vähäpuheisempien isosten tulee kyetä ohjaamaan raamiksia ja ryhmätoimintaa.

Isoskoulutuksen lisäksi joulukuussa järjestetään joulumyyjäiset, joihin myös isosia voidaan pyytää apuun. Ollessani merimieskirkolla harjoittelussa, isokset tulivat apuun myyjäiskuorman purkuun. Tämä on ymmärtääkseni ollut perinteenä jonkin aikaa ja mielestäni se on hyvä säilyttää. Isosille kannattaa teroittaa sitä, että he ovat tervetulleita seurakunnan muuhunkin toimintaan. Näin ollen isosia voi pyytää myös esim. jumalanpalveluksiin avustamaan.

7 MATERIAALIPAKETTI

Tässä työssä laadittu materiaalipaketti sisältää tuntisuunnitelmat isoskoulutuksen oppitunneille kolmelle vuodelle, johdannon aiheeseen ja aikataulutuksen koulutuspäiville. Kaikkina koulutuspäivinä käytetään rutiininomaisesti ja selkeästi samaa aikataulukaaavaa. Näin koulutuspäivät sujuvat hyvin, kun joka kerta ei ole eri kellonaikoja.

Materiaalipakettiin valikoitui aiheita seuraavalla tavalla. Ensimmäisen vuoden aiheita ovat Isosen tehtävät ja rooli, Oman itsen ja omien vahvuuksien pohtiminen, Jumalanpalvelus, Raamattu, Raamis, Usko ja rukous, Iltaohjelma ja hartaus, Ryhmän toiminta ja ohjaus sekä ilmaisutaito. Toisen vuoden aiheita ovat Ongelmatilanteet ja ihastuminen, Vuorovaikutustaidot, Jännittäminen, Kerhonohjaus sekä Isonen somessa. Musiikintunti on kaikille ikäluokille yhteinen ja se pidetään viimeisenä lukukauden koulutuspäivänä ensimmäisellä tunnilla.

Ensimmäisen ja toisen vuoden suunnitelmat sisältävät oppituntimateriaalia. Oppituntiohjeet on jaettu opetus/teoriaosioon sekä erilaisiin toiminnallisiin ja kirjallisiin tehtäviin. Lisäksi on tarvikeluettelo asioista, joita tunnilla tarvitaan. Teoriaosiot pyrittiin tekemään helposti ymmärrettäviksi ja sisäistettäväksi ohjaajalle, ettei perehtymiseen kuluisi liikaa aikaa, ottaen huomioon Merimieskirkon kiireen muissakin töissä. Ohjaaja voi itse pohtia millä tavalla haluaa asiat opettaa. Powerpointesityksiä voi tehdä tueksi, jos laitteisto sen mahdollistaa. Voidaan myös olla piirissä ja käydä teorioita läpi keskustellen ja ohjaaja voi viedä opetusta läpi kyselemällä paljon isosilta heidän omia ajatuksiaan. Teoria ja tehtävät voivat vuorotella tai teoria voidaan käydä ensiksi ja tehtävät lopuksi. Luovuutta voi käyttää ja tunteja voi suunnitella erilaisiksi keskenään.

Materiaalipakettiin on lisätty myös kolmas koulutusvuosi -osio, vaikkei sinä vuonna olekaan enää uutta opetusta. Osiossa kerrotaan, mitä kolmannen vuoden isokset tekevät koulutuspäi-

vänä. Koulutuspäivän ensimmäiselle tunnille kolmoset tulevat apuopettajiksi. Toisella tunnilla he suunnittelevat iltaohjelman ja -hartauden kakkosten kanssa tulevan illan nuorteniltaan.

Materiaalipaketin lisäksi tein Excel-taulukon, josta näkyy hyvin, mitä oppitunteja on milloinkin pidettävänä ja missä kuussa. Tietysti merimieskirkolla voidaan muuttaa oppituntien paikkoja tarvittaessa, kuten myös aikataulukaaavaa. Pääasia on se, että rakenne on selkeästi kirjattu ylös ja suunniteltu, sillä se helpottaa isoskoulutuksen toteutusta ja soveltamista.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprojekti alkoi tammikuun lopulla vuonna 2018 ja työ valmistui huhtikuun lopulla. Nämä kolme kuukautta ja etenkin loppuajan kirjoitin melko intensiivisesti ja tuntuu hyvältä saada työ vihdoinkin valmiiksi. Kolme kuukautta tuntuu melko pitkältä ajalta työstää opinnäytetyötä, vaikka joillakin opinnäytetyöprojekti voi olla paljon pitempikin. Alkuperäinen suunnitelmani oli saada opinnäytetyö tehtyä kahdessa kuukaudessa, mutta se vaatikin enemmän aikaa ja ajatustyötä, ja lisäksi oma henkilökohtainen elämäni oli kiireistä. Helmikuussa kului jopa kokonainen viikko niin, että en ehtinyt avata koko opinnäytetyötä kertaakaan.

Olin aluksi yhteydessä Piia Lännpään Merimieskirkolla ja otin selvää, millaista suunnitelmaa sinne haluttaisiin. Toiveina oli kolmivuotinen suunnitelma, sillä kirkolla mitä vanhempien isosten kanssa voisi tehdä ja mitä ylipäänsä nuorille voisi opettaa. Merimieskirkolla ei ole töissä varsinaista kirkon nuorisotyönohjaajaa ja näin ollen myös isosuuteen liittyvät asiat eivät ole välttämättä vahvinta osaamisaluetta kirkon työntekijöillä. Tämän takia isoskoulutuksen suunnitteleminen sopikin hyvin yhteisöpedagogiopiskelijalle, joka pätevyityy samalla kirkon nuorisotyönohjaajaksi.

Haastattelin Piia Lännpää-De La Cruzia Whatsapp-sovelluksen kautta ja se riitti hyvin selvittämään, mitä työhön tulisi. Minun ei tarvinnut olla paljoa yhteydessä Brysseliin, sillä sain varsin vapaat kädet tehdä opinnäytetyötä ja sen tekeminen sujui hyvin. Aloitin opinnäytetyön teoriaosuuden kirjoittamisella, jota tein melko pitkään ennen materiaalipaketin työstämistä. Materiaalipaketti tuottikin päänsäivä, kun piti suunnitella isoskoulutuksen rakenne kolmelle vuodelle ja miten se toimisi hyvin Merimieskirkolla. Piti myös valita opetusaiheet ja sisällyttää niistä ne tärkeimmät opetuskokonaisuuteen. Sitten piti pohtia, mitä aiheita täytyy ottaa ensimmäiselle vuodelle ja mitä voi jättää toiselle. Lisäksi piti pohtia vielä, miten kolmannen vuoden isokset voitaisiin ottaa paremmin huomioon koulutuksessa. Heitä on yleensä ihan muutama, joten opetusta ei enää saisi välttämättä järkevästi heille suunniteltua. Lisäksi Merimieskirkolla

ei välttämättä ihan aina ole kolmea ohjaajaa opettamaan isosia yhden koulutuspäivän ajaksi. Tärkeää on se, että isoskoulutus pysyisi selkeästi pidettävänä yhtenä lauantaina kerran kuussa ja kaikki isokset ovat tällöin paikalla. He jakaantuvat opetusryhmiin sen perusteella, monenhenko vuoden isosia he ovat. Osaksi he ovat myös samoilla tunneilla.

Kehitystehtävinä minulla oli siis saada laadittua toimiva isoskoulutussuunnitelma sekä materiaalipaketti avuksi opetukseen Benelux-maiden merimieskirkkoille. Isoskoulutusta järjestetään pääasiassa vain Brysselissä, mutta sitä voidaan järjestää myös muissa Benelux-maissa. Kehitystehtävät toteutettiin ja tämä suunnitelma on mielestäni sellainen, että se sopii oikeasti käyttöönotettavaksi Merimieskirkolle.

En päässyt testaamaan koulutustani paikan päälle Merimieskirkolle, mikä tietysti olisi ollut hyvä lisä työhön. Ulkomaille asti ei kuitenkaan ollut mahdollista lähteä. Piia Lännenpää-De La Cruzille olisin toki voinut lähettää keskeneräistäkin työtä ja hän olisi voinut valita materiaalipaketista oppitunnin pidettäväksi. Se olisi kuitenkin vaatinut perehtyneisyyttä koko työhön sekä palautteen keräämistä ja arviointia siitä, miten oppitunti toimi. Siihen ei nyt olisi ollut luultavasti aikaa Merimieskirkolla, ja oma työnikin olisi saattanut viivästyä vielä lisää. Mielestäni tällainen testaaminen olisi myös loppujen lopuksi tekijän paras tehdä ihan itse paikalla ollen. Olin mukana merimieskirkkotyön harjoittelussa kaikilla isoskoulutuskerroilla, joten täytyi luottaa vain omaan itseensä ja kokemukseensa sieltä. Hyvä mielikuva jäi siitä, millaista koulutusta Merimieskirkolla voidaan järjestää ja mikä on mahdollista.

Täydellisyyteen on vaikeaa pyrkiä ja tästäkin työstä löytyy vielä kehitettävää. Materiaalipakettiin voisi liittää esimerkiksi vielä hartausmateriaaleja, sillä jokaisen koulutuksen aluksi pidetään pieni alkuhartaus. Sen lisäksi pakettiin voisi liittää vielä ohjeita ja vinkkejä isosille niiden hartauksien ja iltaohjelmien pitoon, joita kakkoset ja kolmoset suunnittelevat koulutuspäivän jälkeiseen nuorteniltaan. Materiaalipaketin opetusosioissa voisi olla myös syvemmät johdattelut aiheeseen työntekijää ja ohjaajaa varten.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen, että päätin ottaa tämän opinnäytetyöaiheekseni. On mielenkiintoista ja erilaista suunnitella isoskoulutusta ulkosuomalaisille. Olen myös pohtinut palaamista vielä Brysseliin vapaaehtoistyöntekijäksi ja näin pääsisin vihdoinkin itseen testaamaan omaa työtäni käytännössä. Työn suurin haaste oli saada rakennettua suunnitelma kolmelle vuodelle toimivasti, ja tuntuu, että sain vastattua haasteeseen ihan hyvin. Mitään suuria epätoivon hetkiä ja totaalista pysähtymistä ei työn aikana tullut, mikä on positiivista. Välillä tuntui ainoastaan, että töitä on todella paljon ja pohdin, miten ehdin saada työn valmiiksi. Työssä auttoi vain armo itseään kohtaan ja se, ettei antanut viivästymisen haitata tekemistä. Kiireen tuntua ei loppujen lopuksi tullut, vaan työ sujui hyvin eikä paniikki iskenyt.

Kiitän lopuksi vielä Centria-ammattikorkeakoulua näistä kuluneista vuosista ja hyvästä opinnäytetyöohjauksesta, joka on mielestäni vertaansa vailla. Minua ei ahdistanut tehdä opinnäytetyötä, kun oli koko ajan tunne siitä, että tarvittaessa tuetaan ja hyviä välikommentteja saa kyllä työn edetessä. Kiitän myös Suomen Merimieskirkkoa Brysselissä siitä, että sain tulla ikimuistoiseen ulkomaanharjoitteluun ja sitä kautta löytyikin mukava opinnäytetyöaihe.

LÄHTEET

Karjalainen J. 2005. Suomalaisnuorten kokemuksia perheen mukana muuttamisesta Benelux-maihin. PDF-tiedosto. Saatavissa:

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/artikkelit/suomalaisnuorten_kokemuksia_perheen_mukana_muuttamisesta_benelux-maihin.pdf

Viitattu 20.0.2018

Kokkonen J. 2017. 50 vuotta rippikoulun isojen siskojen ja veljien valmennusta. Teoksessa J. Kokkonen (toim.) Tehdään ihmeitä! Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa. Tampere: Juvenes Print Oy.

Lindblom-Yläne S. Niemelä R. Päivänsalo T. Tynjälä P. 2004. Lukion psykologia 1. Keuruu: Otavan Kirjapaino oy.

Lännenpää-De La Cruz, P. 2018. Henkilökohtainen tiedonanto, Whatsapp-keskustelu.

Marcia J. 1966. Development and validation of egoidentity status. Www-dokumentti. Saatavissa:

<https://pdfs.semanticscholar.org/f145/f3fbada1eb7a01052255f586094301669287.pdf>

Luettu 23.5.2018.

Merimieskirkko.fi. Merimieskirkon toimintaa nuorille Brysselissä. Www-dokumentti. Saatavissa:

<https://belgia.merimieskirkko.fi/toimintaa/#nuorille>

Viitattu 9.3.2018.

Nurmiranta H. Leppämäki P. Horppu S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Vantaa: Hansaprint Oy.

Porkka J. 2004. On kunnia olla isonen. Helsinki: Ewerko Oy ja kirkkohallituksen monistamo.

Sisäministeriö. Ulkosuomalaiset ovat ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia. www-dokumentti. Saatavissa:

<http://intermin.fi/maahanmuutto/ulkosuomalaiset>

Viitattu 27.1.2018.

Vitikainen A. 2014. Monikulttuurisuus. Filosofia.fi. Portti filosofiaan. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://filosofia.fi/node/6867>

Viitattu 1.2.2018.

Materiaalipaketti isoskoulutukseen Benelux- maiden Merimieskirkolle

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 AIKATAULUKAAVA.....	2
3 ENSIMMÄINEN KOULUTUSVUOSI	3
3.1 TUTUSTUMINEN SEKÄ ISOSEN ROOLI JA TEHTÄVÄT	3
3.2 KUKA OLEN?	12
3.3 RAAMATTU	16
3.4 RAAMIS.....	20
3.5 USKO JA RUKOUS	23
3.6 JUMALANPALVELUS.....	29
3.7 RYHMÄN TOIMINTA	34
3.8 HARTAUUS JA ILTAOHJELMA.....	38
3.9 MUSIIKKI	46
3.10 ILMAISUTAITO	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4 TOINEN KOULUTUSVUOSI	53
4.1 ONGELMATILANTEET JA IHASTUMINEN	53
4.2 VUOROVAIKUTUSTAITOT	55
4.3 JÄNNITTÄMINEN	59
4.4 KERHONOHJAUS.....	62
4.5 ISONEN JA SOME	64
5 KOLMAS KOULUTUSVUOSI	68
LÄHTEET.....	69

1 JOHDANTO

LIITE 1/3

Tämä materiaalipaketti on osa Benelux-maiden merimieskirkoille tehtävää isoskoulutussuunnitelmaa. Suunnitelma nojaa vuonna 2016 julkaistuun ”Isoja ihmeitä – isostoinnin linjaus 2016” -asiakirjaan.

Tähän koulutusmateriaalin on koottu teoriaa ja tehtäväideoita. Kirjallisia tehtäviä ei suuressa määrin ole ja koulutus perustuu yhteiselle keskustelulle, ei ohjaajan luennoitsemiselle. Isosen tehtävät ovat käytännönläheisiä ja isonen on leireillä paljon äänessä ja näkyvässä asemassa, joten keskusteluun perustuva koulutus rohkaisee heitä paremmin kuin pelkkä luennoitseminen. Keskusteleva ilmapiiri luo myös turvallisuutta, kun isoskoulutuksessa oleva saa tuntea, että hänen mielipiteitään, kysymyksiään ja asiaansa oikeasti kuunnellaan.

Suunnitelman rakenne on tehty Brysselin merimieskirkon toiveen mukaan kolmelle vuodelle. Ensimmäisenä vuonna opetellaan tärkeimpiä asioita, toisena vuonna syvennetään osaamista ja suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumia ja ohjaushetkiä, kuten hartauksia ja nuorteniltaa. Kolmannen vuoden isokset ovat mukana tunneilla avustamassa ja kertomassa omista kokemuksistaan sekä suunnittelevat ja toteuttavat kakkosten lailla nuorteniltaan ohjelmaa ja hartauksia. Vanhemmat isokset ovat nuoremmille suuria esikuvia ja heiltä voi oppia kenties tehokkaamminkin kuin ohjaajalta.

Materiaalit on jaettu aihepiireinen isompiin lukuihin, joiden sisällä on ensin opetusosio ja sen jälkeen tehtäväosio. Erilaisia toiminnallisia tehtäviä on useampi yhdelle opetuustuokiolle, ja ohjaaja voi valita niistä mieleisensä sille tunnille, jos kaikkia ei ehdi käymään läpi.

2 AIKATAULUKAAVA

LIITE 1/4

- Klo 14 Alkuhartaus, kuulumiset ja mitä tehdään tänään
Alkuhartauden pitää ohjaaja, ja sen tarkoituksena on hoitaa nuoren uskoa sekä johdatella hiukan päivän aiheisiin. Alkuhartauden jälkeen pidetään joka kerta kuulumiskierros. Se helpottaa jännitystä, kun jokainen saa vuorollaan kertoa, miten on viimeaikoina mennyt. Kuulumisten jälkeen on helppompi aloittaa oppitunti, kun on saatu hieman lämmiteltyä.
- Klo 14:30-15:45 Oppitunti 1
Ensimmäisen ja toisen vuoden isosille on opetusta erikseen, kolmannen vuoden isokset ovat jommissa kummissa ryhmissä auttamassa.
- Klo 15:45 – 17 Oppitunti 2 / Iltaohjelman ja hartauden suunnittelu
Ensimmäisen vuoden isosilla jatkuu opetus, toisen ja kolmannen vuoden isokset suunnittelevat yhdessä illan nuortenillan ja iltahartauden.
- Klo 17 Ruokailu
- Klo 17:30 Suunnitelmat loppuun ja nuortenillan valmistelu
Kaikki isokset ohjaajan kanssa järjestävät tilan nuorteniltaa varten. Jos nuortenillan suunnitelma tai hartaus on kesken, voivat kakkoset ja kolmoset tehdä sen loppuun ykkösten järjestäessä tilan.
- Klo 18-19:30 Nuortenilta + hartaus
Toisen ja kolmannen vuoden isokset pitävät illan nuortenillan ja hartauden.

Ensimmäinen isoskoulutusvuosi Merimieskirkolla alkaa syyskuussa. Koulutuskertoja on kerran kuukaudessa huhtikuuhun asti lukuunottamatta joulukuuta, sillä joulukuun ajan joulumyyjäiset vievät paljon aikaa. Koulutuspäiviä tulee siis yhteensä seitsemän vuoden aikana. Toukokuussa isokset pääsevät ensimmäiselle leirilleen, joten tärkeimmät asiat täytyy isosuudesta oppia ensimmäisen koulutusvuoden aikana. Yhden koulutuspäivän aikana ehtii pitää kaksi oppituntia. Osa tuntien aiheista vie molemmat kaksi tuntia, jotkin aiheet taas saa käytyä tunnissa.

Isokset käyvät ensimmäisenä vuonnaan seuraavia aiheita: Isosen tehtävät ja rooli, Kuka olen, omat vahvuudet, Jumalanpalvelus, Raamattu, Raamis, Usko ja rukous, Ryhmätoiminta ja ohjaus, Hartaus ja iltaohjelma, Musiikki sekä ilmaisutaito.

Hartaus ja iltaohjelma sekä Musiikintunti eroavat muista sillä tavalla, että näillä tunneilla on myös kakkosia ja kolmosia mukana. Hartaus ja iltaohjelma-tunnilla kakkokset tulevat mukaan osallistuen ykkösten pitämiin hartauksiin sekä iltaohjelmanumeroihin. Musiikintunnilla ovat kaikki isokset ja he saavat vetää itsekkin laululeikkejä toisilleen virsien ja veisujen lisäksi. Muilla oppitunneilla ykköset ovat ohjaajansa kanssa keskenään.

3.1 TUTUSTUMINEN SEKÄ ISOSEN ROOLI JA TEHTÄVÄT

Isosella on monia eri rooleja ja tehtäviä, joten vastuuta on otettava. Rippikoululaisten näkökulmasta saattaa näyttää siltä, että isokset pitävät vain hauskaa ja isosena oleminen on helppoa. Näin ei kuitenkaan ihan ole ja isonen on leirillä ollessaan töissä, ei vain pitämässä hauskaa ja nostalgioimassa omaa ripariaan uudelleen. Tietenkin myös hauskanpito on oleellinen osa rippileiriä ja vastuullisetkin työtehtävät voi tehdä ilolla ja

hauskuudella. Isosen täytyy ymmärtää roolinsa ja vastuunsa, he ovat ehkä tietämättäänkin todella tärkeitä osasia leireillä ja jos isosilla homma ei toimi, leiri on helposti sekaisin.

Tarvikkeet: Kyniä, paperia, fläppitaulu

Tutustuminen

Kun ollaan ensimmäistä kertaa kesän jälkeen koolla, mukana on myös uusia isosia. Oteetaan siis pientä tutustumisleikkiä alkuun ennen opetusta.

1. Erilaisuuskävely

Jaa leikkijät pareittain jollain hauskalla menetelmällä ja ohjaa parit vierekkäin seisomaan sovitun alueen toiseen päähän. Esitä yksi kerrallaan erilaisia väittämiä ja kehottaa osallistujia keskustelemaan niistä oman parin kanssa. Sano väittämiä yksitellen esim. "Minulla on siniset silmät" "Minulla on kaksi sisarusta" "Pidän eläimistä" ja jne. Jos molemmat eivät voi vastata väittämään samalla tavalla "kyllä" tai "ei", he saavat liikkua pienen askeleen eteenpäin. Jos väittäjä sopii molempiin, he jäävät paikoilleen. Pari, joka pääsee ensimmäisenä tilan toiseen päähän, on voittaja. He ovat keskenään erilaisin pari.

2. Asioita itsestä

Jokainen saa A4-kokoisen paperin. Kun ohjaaja sanoo REPIKÄÄ, isokset alkavat repiä papereita. Heillä on aikaa viisi sekuntia saada revittyä mahdollisimman monta palaa. Ohjaaja mittaa ajan esim. puhelimen ajastimesta. Sitten aloitetaan kierros, jossa jokainen kertoo itsestään niin monta asiaa kuin hän sai paperilappuja revittyä. Ohjaaja ei tietenkään kerro tätä kuin vasta sitten, kun paperilaput on jo revitty.

Opetus

Isosen moninaiset roolit

Ihmisellä on erilaisissa tilanteissa erilaisia rooleja ja hän käyttäytyy eri tavalla eri rooleissa. Jos samaa henkilöä tarkastellaan eri yhteyksissä kuten kaverina, sisaruksena, oppilaana tai isosena, hänen käyttäytymistapansa on luultavasti erilainen näissä erilaisissa tilanteissa. Roolikäyttäytymiseen vaikuttaa muiden ihmisten odotuksien lisäksi henkilön omat pyrkimykset.

Isosella on monia rooleja leireillä ja muissa työtehtävissä. Isonen ei ole leirillä vain elämässä omaa ripariansa uudestaan tai pitämässä hauskaa. Hauskanpittäminen on tottakai myös tärkeää, mutta ensisijaisesti isonen on tekemässä työtä ja häneltä odotetaankin seuraavien roolien haltuunottoa:

Ryhmänohjaaja: Isosella on rippikouluissa oma ryhmänsä jota hän ohjaa, on tukena, kannustaa, kulkee vierellä, kuuntelee, keskustelee ym. Ryhmää ohjataan tehtävissä, raamattutyöskentelyissä, kisoissa ja kaikessa mitä ryhmät keskenään tekevät. Ryhmissä tehdään hyvin paljon erilaisia juttuja joten siihen kannattaa panostaa.

Kannustaja ja innostaja: Isonen jaksaa tsemjata ja rohkaista osallistumaan ja heittäytymään yhteiseen tekemiseen. Leiriläisillä voi olla huonojakin hetkiä, ja silloin tarvitaan kannustavaa isosta. Isonen luo positiivista ilmapiiriä suhtautumalla itse positiivisesti riparilla tapahtuviin tehtäviin ja asioihin.

Luottohenkilö: Ohjaajalle isonen on luottohenkilö, jolle voi antaa tehtäviä luottaen siihen, että ne tulevat tehdyksi. Jos isoset eivät hoida annettuja tehtäviä, on leiri pian sekasotku. Isonen on siis hyvin tärkeä apuri!

Esimerkki: Isoset ja leiriläiset ovat iältään toisiaan lähellä ja isosten ollessa vanhempia, ovat he esimerkkejä, roolimalleja ja ihailun kohteita rippikoululaisille. Leirin aikuiset ohjaajat eivät ole samalla tavalla samaistumiskohteita eivätkä roolimalleja. Isonen on se cool tyyppi leiriläisen mielestä, ja tämän takia isosen erimerkillä on hyvin suuri vaikutus verrattuna ohjaajan esimerkkiin. Aikuisten ja nuorten välillä voi olla pieni kuilu ja isonen on täyttämässä tätä kuilua.

Joukkuepelaaja: Isonen on osa vetäjätiimiä ja pelaa samaan suuntaan ohjaajien kanssa.

Kristitty: Isonen on kristityn nuoren malli. Isonen näyttää esimerkkiä uskon asioiden pohdinnasta omalla uskollaan ja epäilyksillään.

Isosen on siis otettava vastuuta, mutta hänellä on myös oikeuksia. Samoin kuin ohjaaja voi odottaa tiettyjä asioita isoselta, saa isonenkin odottaa työntekijältä seuraavia asioita:

Apu: Isonen voi luottaa siihen että apua ja opastusta on aina saatavilla ohjaajalta, jos ei tiedä itse mitä pitää tehdä, tai kohtaa jonkun ongelman.

Tuki: Epävarmuus on isoselta sallittua ja hän voi odottaa, että ohjaaja kannustaa ja rohkaisee kaikissa tilanteissa.

Joukkuepelaaja: Ohjaaja pelaa isosen kanssa samassa tiimissä ja pitää hänen puoliaan.

Johtaja: Ohjaaja huolehtii kaikki tiedot ja välineet isosen saataville, jotta hän voi huolehtia isosen tehtävistään. Ohjaaja huolehtii että isonen voi keskittyä työtehtäviinsä ja ohjaajalla on vastuu isosista.

Kristitty: Ohjaaja on kristityn aikuisen malli. Hän keskustelee ja pohtii yhdessä isosen kanssa uskon kysymyksiä, ei pelkästään opeta. Ohjaaja kuulee isosen kysymykset, hämmästyksen ja kipukohdat.

Isosen tehtävät

Isosilla on paljon erilaisia tehtäviä. On sanonta, että isosen tärkeintä työaikaa on leiriläisen vapaa-aika. Kun leiriläiset eivät ole ohjatuilla tunteilla, he viettävät vapaa-aikaansa leirillä isosten kanssa. Isosella on leireillä seuraavia tehtäviä:

Leirijumalanpalvelukset: Ns. leirijumiksia järjestetään leireillä. Niiden kesto on usein vartista puoleentuntiin ja pääasiassa ne ovat ohjaajien suunnittelemaa ja vetämiä. Isokset ovat kuitenkin usein mukana Raamatuntekstejä tai rukouksia lukemassa.

Hartaukset: Leireillä on tapana pitää iltahartaus ennen nukkumaanmenoa ja hiljaisuutta. Hartauksia voi olla myös aamulla esim. aamujumiksen tilalla. Iltahartaukset ovat monesti kokonaan isosten suunnittelemaa ja vetämiä.

Iltaohjelma: Iltaohjelma on yksi tärkeimpiä pilareita ryhmäyttämisessä ja yhteishengen luomisessa. Iltaohjelma on hauskan pitämistä pitkän päivän jälkeen. Iltaohjelma on kokonaan isosten show jonka he vetävät leiriläisille. Ohjaajat osallistuvat harvoin iltaohjelmaan, mutta he ovat katsomassa sitä ja varmistamassa että kaikki sujuu hyvin. Iltaohjelmassa on leikkejä, sketsejä ja yhteislaulua.

Ryhmänohjaus: Etenkin rippileireillä mutta myös varhaisnuorten leireillä leiriläiset jaetaan ryhmiin ja yksi ryhmä saa yhden isosen johtajakseen. Ryhmien kesken kisaillaan ja ryhmissä tehdään erilaisia tehtäviä. Riparilla ryhmät pitävät myös raamattupiirin keskenään isosen johdolla. Isosen tehtävänä on pitää ryhmä koossa ja luoda hyvä ilmapiiri ryhmän kesken. Ryhmänohjaukseen liittyy myös useilla leireillä ns. Ryhmät toimii - osio, joka tarkoittaa sitä että jokaisella ryhmällä on joka päivä jokin siivoukseen yms. liittyvä tehtävä, joka heidän tulee hoitaa. Tällaisia ovat esimerkiksi hartaus- tai

jumistilan sisustaminen, ruokailuiden jälkeen pöytien pyyhkiminen, kaikkien roskien siivous sisätiloista ym. Tehtävät vaihtuvat päivittäin ja jokainen ryhmä saa myös yhden päivän vapaaksi tällaisista siivoustehtävistä. Ryhmät toimii-järjestely auttaa pitämään tilat siistinä ja viihtyisinä. Se opettaa yhteistyön voimaa ja tehokkuutta, sekä sitä että kaikkia tarvitaan ja jokainen leirillä on tärkeä osanen. Kun yhdessä teemme, ei siivoojilla ole niin suuri homma edessä leirin jälkeen.

Raamattupiiri: Raamattupiiri eli raamis on tärkeä osa rippikoulua. Raamiksia on jokaisena rippileirin päivänä ja ne kestävät puolestatunnista tuntiin. Raamikset pidetään ryhmissä isosen johdolla rauhallisessa paikassa. Raamiksen tarkoituksena on tutustua Raamattuun, pohtia yhdessä ja myös hiljentyä Jumalan Sanan äärelle. Parhaimmillaan nuoret saavat hyviä keskusteluja aikaan. Isosella on tässä haastava tehtävä edessä, sillä nuoret saattavat olla usein epäkiinnostuneita raamiksia kohtaan. On kuitenkin erittäin antoisaa, kun riparilaiset lopulta antautuvat aiheisiin. Isosen ei tarvitse miettiä raamiksen runkoa yksin, vaan ohjaajat antavat valmiin tehtävälistan siitä, mikä kohta Raamattusta luetaan sekä siihen liittyvät tehtävät. Raamis myös käydään läpi ohjaajien ja isosten kesken ennen raamiksen pitämistä, joten isonen voi kysyä jos on jotakin epäselvää.

Ulkoiluhetket: Isokset saattavat saada ohjattavakseen myös ulkoiluhetkiä, joihin he saavat suunnitella pelejä ja leikkejä.

Avustaja: Ohjaajat tarvitsevat isosia avustamaan joihinkin leirin ohjelmiin. Esimerkiksi kädentaidoissa varhaisnuoret ja lapset tarvitsevat usein apua ja isosista on tässä suuri apu.

Leiriläisen vapaa-aika: Kun leiriläisillä ei ole ohjaajien pitämää toimintaa ja he viettävät ohjelmien välistä vapaa-aikaa, isokset ovat tässä tärkeitä. He juttelevat, puuhailevat ja hauskuuttavat leiriläisiä.

Kuuntelija ja tukija: Isosella kannattaa olla tuntosarvet koholla: onko leiriläisten joukossa sellaisia jotka saattaisivat kaivata erityisempää tukea ja huomiota? Yksikseen oleviin, hiljaisiin ja vetäytyviin kannattaa kiinnittää huomiota. Isonen on leiriläisiä varten ja leiriläisen voi olla helpompaa avautua isoselle. Isokset ja leiriläiset ovat myös vertaus-tukea toisilleen, sillä he ovat melko samanikäisiä ja kamppailevat samojen ongelmien parissa.

Leiriläisten ja ohjaajien välinen viestinviejä: Edellisestä päästäänkin hyvänä jatku-mona viestinviejänä toimimiseen. Työntekijä on kauempana leiriläisestä kuin isonen ja isosten voi olla helpompi huomata leiriläisten ongelmat ja leiriläisten väliset mahdolliset kiusaamistilanteet. Isosten tehtävänä on tuoda esille näitä asioita työntekijöille.

Isosille on tarjolla myös muutakin työtä kuin leireillä oleminen. Isonen voi olla mukana seuraavissa toiminnoissa:

Jumalanpalveluksissa avustaminen: Jumalanpalveluksissa ja messuissa voi olla erilaisia tehtäviä, joissa isonen voi olla avustamassa. Isonen voi lukea Raamatun tekstejä tai rukouksia, sekä kantaa kolehtia. Kirkoissa voi olla myös lastennurkkauksia, joissa isokset ovat ohjaamassa.

Kerhonohjaus: Seurakunnilla toimii usein erilaisia kerhoja noin alakouluikäisille, esim. kokkikerho. Kerhot kokoontuvat yleensä kerran viikossa, joten niihin on suhtauduttava vastuullisesti.

Kuormapäivät: Brysselin Merimieskirkolle saapuu kauppakuorma Suomesta ja etenkin joulumyyjäisiin tulevaa tavaraa on todella paljon ja tällöin kuorman purkamiseen tarvitaan enemmän apukäsiä.

Nuorisotoiminta: Seurakunta järjestää nuorten iltoja ja nuorten messuja yms. joissa isokset ovat isossa osassa.

Tapahtumat: Seurakunnat järjestävät erilaisia tapahtumia, ja nuorisotyön tapahtumissa tarvitaan usein myös isosten apua. Tapahtumia on esimerkiksi kymppisynttärit ja gospel-keikat.

Korostetaan nuorille, että he ovat tärkeä osan leirejä ja rippikoulua, mutta heidän arvonsa ei riipu siitä, että he tekevät tärkeää työtä isosena. He ovat tervetulleita kaikkeen seurakunnan toimintaan sellaisina kuin ovat, ilman olettamusta että heiltä odotetaan tehtävien hoitamista. Heidän toivotaan tuntevan olonsa kotoisaksi seurakunnassa, ja että he kokevat toimintaan osallistumisen omalla vapaa-ajalla mukavaksi ja helpoksi. He saavat nauttia seurakunnan antimista myös omina itsenään ensisijaisesti seurakuntalaisina ja ihmisinä, ei pelkästään isosina, toimijoina ja järjestäjinä.

Isostoiminnan teesit (Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjaus 2016)

- Nuori on ihme. Isostoiminnan lähtökohtana on nuoren oleminen ja kasvu sellaisena seurakuntalaisena kuin hän on.
- Isonen on osa nuorten porukkaa seurakunnassa. Isostoiminnassa tärkeää on turvallisuus, yhteys, ilo ja nähdyksi tulemisen kokemus.
- Kaikenlaisille nuorille on tilaa isostoiminnassa. Jokainen on tervetullut, riippumatta siitä, mitkä ovat hänen omat syynsä osallistua.
- Isosena tarvittavia taitoja ja tietoja opitaan sekä osallistumalla seurakunnan elämään että kouluttautumalla.
- Isoset suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä työntekijöiden kanssa.
- Isostoiminta rakentaa siltaa aikuiseen seurakuntalaisuuteen.

Tehtäviä

1. Keskustelutehtävä

Tämä tehtävä toimii alkulämmittelynä. Johdatetaan isoset teeman äärelle pari/ryhmäkeskustelulla. Tavoitteena on saada isoset hoksaamaan, mikä saa heidät panostamaan ja tekemään huolella asiaansa. Tästä jatketaan siihen, mikä isosuudessa motivoi nuoria. Alla on esimerkkikysymyksiä, joita nuoret voivat pareittain tai ryhmissä pohtia. Kaikkea ei tarvitse keskustelussa ottaa esille. Ohjaaja antaa aina kysymyksen kerrallaan ja nuoret saavat keskustella hetken, jonka jälkeen tulee seuraava kysymys.

- Muistele, milloin olit innostunut.
- Miltä innostus tuntui?
- Mitä teit kun innostuit?
- Miksi aloit tehdä innostanutta asiaa?
- Teetkö sitä vielä?
- Mikä isosuudessa saa sinut innostumaan?
- Miten motivoit itseäsi?
- Miten sinua voidaan motivoida?
- Missä olet hyvä?

- Missä haluaisit kehittyä?
- Mitä haluaisit oppia?
- Mitä voisit opettaa muille?
- Mitä haluat isosena saavuttaa?
- Mikä riparissa on tärkeää?
- Minkä eteen haluat riparilla ponnistella?

Puretaan lopuksi yhdessä kolme viimeistä kysymystä ja pohditaan, mitkä ovat isosen tärkeitä tehtäviä nuorten mielestä.

2. TOP5 -lista

Tehdään yhdessä fläppitaululle top5-lista asioista, joita nuoret haluavat isosena saavuttaa. Tämä on helppo tehdä edellisen keskustelutehtävän jälkeen jos aikaa riittää. Tehtävän voi toteuttaa vaikka niin, että kirjoitetaan ensin ylös kaikki mitä tulee mieleen ja valitaan näistä tärkeimmät top-listaan.

3. Isosen odotukset itsestä ja muista isosista

Ohjaajilla ja isosilla on toisiaan kohtaan odotuksia, mutta odotuksia on isosilla myös itsestään ja muista isosista. Pohditaan yhdessä mitä odotuksia isosilta löytyy. Keskustelun avuksi voi kysyä seuraavia kysymyksiä:

- Millainen isosen haluan olla?
- Millainen työtoveri haluan olla isoskavereille?
- Mitä odotan muilta isosilta?

Ajatuksia voidaan kerätä ylös fläpille tai ihan vain keskustella. Nuoret voivat taas olla pareissa tai ryhmissä, tai puheliaan isosjoukon ollessa kyseessä voivat he vastata suoraan ohjaajan kysymyksiin. Ohjaajan tulee täten huolehtia siitä, että mahdollisimman moni saisi olla äänessä.

4. Muistellaan oman riparin isosia

Pyydä nuoria hiljentymään hetkeksi ajatuksiinsa ja muistelemaan omaa edellisen kesän ripariaan. Pyydä heitä muistelemaan leirin isosia. Kuka heistä oli nuoren mielestä

parhaiten onnistunut isostehtävässään? Miksi hän oli onnistunut? Mitä hänestä jäi mieleen? Mitä hän teki leirillä oikein?

Puretaan aihe keskustellen ja halukkaat nuoret voivat kertoa kokemuksestaan. Pohditaan sitä, olisivatko nuorten ajattelemat isosmallit sellaisia, jollaisia nuoret haluaisivat itsekin olla isosina. Täytyy kuitenkin painottaa, ettei nuori liiaksi yritä olla roolimalliansa kaltainen, vaan pitää oman persoonan aina edellä. Roolimallit ovat vain apuna oman isosidentiteetin muodostamisessa.

5. Isosen vaihtuvat roolit

Jaetaan isoset ryhmiin ja annetaan heille tehtäväksi pohtia isosen rooleja eri tilanteissa. Alla on lista erilaisista tilanteista ja jokaiselle ryhmälle annetaan muutama tilanne keskusteltavaksi. Jokaiselle ryhmälle tulee eri tilanteet. Ajatuksia voi kirjoittaa muistiin jolloin annetaan paperia ja kynät jokaiselle ryhmälle.

Esimerkkitalanteita:

- Isosen oma ryhmä on vilkas ja keksii tehdä koko ajan kaikkea muuta kuin sitä mitä pitäisi.
- Ryhmässä ollaan kovin eri mieltä jostain asiasta, niin että siitä on tulossa jo riitaa tai mielipahaa.
- Isosporukassa pitäisi suunnitella iltaohjelmaa, mutta mitään ei saada aikaiseksi tai ideat eivät vain lennä.
- Isoskaveria jännittää kovasti iltahartauden pitäminen
- On leirin ensimmäinen päivä, ja et oikein tunne leiriltä tai ryhmästäi ketään.
- Olette puhuneet ryhmässä vaikeasta aiheesta, ja joku ryhmäläisistäsi pyytää, olisiko sinulla hetki aikaa jutella.
- Kaikkia väsyttää, kun on illalla tullut valvottua liian pitkään.
- Huomaat, että yksi leiriläisistä on muiden pilkan ja kiusoittelun kohteena.
- On viimeinen ilta ja leiriläisiä tuntuu oleman mahdoton saada rauhoittumaan nukkumaan.
- Leiriläinen valittaa että koko ripari on tylsää jeesustelua.

3.2 KUKA OLEN?

Tällä tunnilla opetellaan tuntemaan itseämme paremmin. Nuoret oppivat itsestään jotakin uutta ja tunnistavat omia vahvuuksiaan, sekä kasvun ja kehityksen paikkoja. Mitä paremmin nuori tuntee itseään ja on sinut itsensä kanssa, sitä parempi isonen hän pystyy olemaan.

Tarvikkeet: Kyniä, paperia, kännykkä

Opetus:

Miksi itsensä tunteminen on tärkeää?

Suojelee: Auttaa tekemään asioita, jotka vahvistavat ja kannattelevat

Kasvattaa: Kun tuntee vahvuuksiaan ja heikkouksiaan, se auttaa kasvamaan ihmisenä.

Rakentaa: Omien vahvuuksien tunnistaminen ja itsensä hyväksyminen rakentavat tervettä itsetuntoa.

Arvostaa: Kun tuntee itsensä, oppii myös arvostamaan sitä mitä on. Itsensä arvokkaaksi ymmärtäminen suojelee huonolta kohtelulta.

Viitoittaa: Kun tietää oman arvonsa ja mitä elämältä haluaa, löytää helpommin oman polkunsaa maailmassa joka on itselle merkityksellinen.

Palkitsee: Itsensä hyväksytyksi tunteminen on palkitsevaa. Kun hyväksyy itsensä, on muidenkin helpompaa hyväksyä sinut ja sinun heidät.

Lisää onnellisuutta: Kun tuntee itseään, voi valita asioita jotka lisäävät onnellisuutta elämässä.

Miten voi oppia tuntemaan itseään paremmin?

- Miettimällä, mistä tulen, mihin kuulun, ja mitkä asiat vaikuttavat elämääni.
- Miettimällä, mihin haluan elämässäni päästä, mitkä ovat tavoitteeni.
- Tekemällä huomioita omista mieltymyksistäni ja reaktioistani erilaisiin tilanteisiin ja pohtia, mitä niistä voi itsestään oppia.
- Kuuntelemalla myös toisia, millaisena he näkevät minut.
- Antamalla aikaa itselleen – itseään ei voi oppia tuntemaan hetkessä.
- Vastakohtia pohtimalla voi oppia asioita itsestään: olenko sisäänpäin kääntynyt vai ulospäin suuntautunut, hiljainen vai puhelias, tunne- vai järki-ihminen, pohdiskeleva vai nopeasti toimiva, liikunnallinen vai paikoillaan viihtyvä?

Esteenä oman itsensä tuntemiselle voi olla:

- Jos miettii liikaa mitä toiset odottavat ja haluavat tai hyväksyvätkö he minut sellaisena kuin olen, voi itsensä löytämisen sijaan joutua muiden miellyttämisen tielle. Se on huono tie, sillä itsensä hukkaa helposti ja kaikkien miellyttäminen on mahdotonta.

Tehtäviä

1. Keskustelu/Pohdintatehtävä

Opetuksen jälkeen pohditaan alla olevia kysymyksiä:

- Mistä huomaa, että ihminen tuntee itseään?
- Voiko ihminen tuntea itsensä täysin, vai onko jokaisessa jotain salattua jopa itseltään?
- Onko jokaisella oikeus olla sellainen kuin on, vai asettaako jokin normi sille rajoja?
- Onko helppoa ilmaista itseään toisille?
- Mitä menetän, jos en tunne itseäni?

2. Kirjoitustehtävä

Jokainen saa omassa rauhassa kirjoittaa A4-paperille asioita itsestään. Tehtävän tarkoituksena on pohtia itseään, mistä olen tullut ja mihin menossa, missä olen hyvä ja missä

voisin vielä kasvaa. Taustalle voi laittaa soimaan sopivaa instrumentaalista musiikkia.

Paperille vastataan seuraaviin kysymyksiin:

Missä olen hyvä?

Pohdi ja kirjoita kolme suurinta lahjaasi.

Juuret:

Mistä tulen?

Millainen on perheeni?

Mitä asioita kotona on opetettu arvostamaan?

Minä ja muut:

Millaisissa asioissa voin auttaa toisia?

Missä itse tarvitsen apua?

Onneni on:

Kirjoita kuusi asiaa, jotka tekevät sinut onnelliseksi tai joista olet kiitollinen

Tällaiseksi haluan:

Mitä tavoittelet, mitä kohti haluat kasvaa?

Mikä auttaa sinua saavuttamaan haluamasi tavoitteet?

Mikä on se perustus, jolla seisot?

Keitä ihmisiä siihen kuuluu?

Entä asioita, toiveita ja luonteenpiirteitä?

Salattu minä:

Kätkee sisäänsä asioita, joita en kerro kenellekään. Mitä laittaisit sinne?

Voit kuvata niitä myös värein tai symbolein.

Puretaan tehtävä niin, että jokainen saa hetken miettiä, miltä tehtävän tekeminen tuntui. Oliko se helppoa vai haasteellista? Opitko mahdollisesti jotain uutta itsestäsi?

3. Mikä motivoi minua tulemaan mukaan isostoimintaan?

Jutellaan hetki parin kanssa, mistä syistä lähdimme mukaan isostoimintaan. Syitä voi olla lukuisia ja ne voivat olla mitä vain. Mikään syy ei ole väärä tai huono, myös ns. "itsekkäät" syyt ovat hyväksytyjä. Tärkeintä on se, että nuori on tullut mukaan toimintaan. Keskustelun jälkeen käydään läpi jokainen pari vuorollaan, mitä motivaattoreita heillä oli tullessaan isoskoulutukseen.

4. Omien juurien pohtiminen

Piirretään oma sukupuu. Merkitään niin paljon sukulaisia kuin pystyy muistamaan. Kannattaa kääntää paperi vaakasuuntaan ja kirjoittaa oma nimi keskelle alas. Kun sukupuu haaroittuu se mahtuu paremmin vaakasuuntaisesti kuin pystysuuntaisesti. Kirjoitetaan henkilöiden etunimi ja halutessa sukunimi, sekä mistä hän on kotoisin. Tehtävä saa hoksaamaan, mistä kaikkialta omat juuret ovat. Välttämättä ei edes tiedä, mistä esimerkiksi omat isovanhemmat ovat alunperin kotoisin. Tehtävä saa ehkä kiinnostumaan oman suvun historiasta, siitä mikä on johtanut juuri tähän hetkeen. Nuoria voi rohkaista kyselemään sukujuuristaan vanhemmiltaan. Ehkä joku innostuu sukututkimuksestakin.

5. Temperamenttitestit

Voidaan tehdä omilla kännyköillä temperamenttitestit: <https://www.ps-kustannus.fi/tunnistatemperamentit.html>

Jokaisella on oma temperamentti, joka on kehittynyt jo kohdussa. Tämä testi voi antaa osviittaa nuorelle siitä, millaisen temperamentin hän omaa. Luultavasti tulos ei ole yllättävä, sillä usein ihmiset tietävät, ovatko todella temperamenttisiä vai leppoisampia.

3.3 RAAMATTU

Tunnin tarkoituksena on kirkastaa muistia Raamatusta ja sen käytöstä. Raamattua käytetään etenkin rippikoulussa ja isosen tehtävänä on auttaa ja opastaa rippikoululaista Raamatun käytössä. Osa isosista osaa käyttää Raamattua hyvin mutta osalla on voinut jo unohtua, miten kohtia etsitään. Raamatun merkitystä seurakunnan työssä kannattaa korostaa. Se on tärkeä valine ja ohjenuora, Jumalan sanana kristinuskon perusta.

Tarvikkeet: Punaista lankaa, A4-paperia, tusseja, Raamattuja

Opetus

Raamattu

- Sisältää 66 kirjaa: 39 Vanhassa testamentissa ja 27 Uudessa testamentissa.
- Kirkko ajattelee, että Raamatun kirjoittajien työtä on johdattanut Pyhä henki.
- Raamattua voi tulkita monin eri tavoin ja eri ihmisille samat sanat tarkoittavat eri asioita. Ihminen tulkitsee Raamattua aina oman ymmärryksensä ja kokemusmaailmansa läpi. Meidän on myös hyvin vaikeaa ymmärtää sitä ajatusmaailmaa jossa Raamatun aikaiset ihmiset elivät, sekä sitä kuinka he ja varhaiset kristityt ymmärsivät Raamatun kertomukset kuullessaan niitä ensin suullisena perimätietona ja myöhemmin luettuna.
- Ihmisen lukiessa Raamattua hänen ja Raamatun välissä on 20 sentin lisäksi kahdentuhannen vuoden historia. Ihminen osaa kysyä vain sellaisia kysymyksiä,
-

jotka ovat hänelle merkityksellisiä ja tulkitsee Raamatun antamat vastaukset oman elämänkokemuksensa pohjalta.

- Isosella on työntekijään verrattuna kokemus- ja ajatusmaailma lähempänä rippikoululaista, joten rippikoululaisen on helpompi nojata raamatuntulkinnassa isoseen kuin ohjaajaan. Ikänsä ja kokemusmaailmansa puolesta isosen on ohjaajaa helpompi ymmärtää näköaloja, joita rippikoululainen hänelle avaa. Yhdessä voidaan pohtia, mitä Raamatun sanoma tarkoittaa juuri nuoren elämässä. Tärkeää on myös pohtia, miten Raamatun sanomaa ja tekstejä on ymmärretty eri aikoina.

Erilaisia Raamatun tulkintatapoja

Raamattua tulkitaan koko kristikunnassa eri tavoin. Alla on yleisimpiä Raamatun tulkintatapoja. Ohjaaja voi opettaa asian isosille tai isokset voidaan jakaa viiteen ryhmään, joista jokainen ryhmä tutustuu yhteen tulkintatapaan ja esittelee sen lopuksi muille. Ryhmät voivat esimerkiksi piirtää miellekartan tulkintatavasta.

Kirjaimellinen tulkinta

Raamattua pidetään uskonnollisesti, tieteellisesti, biologisesti ja historiallisesti erehtymättömänä ja jokaista sen sanaa Jumalan sanelemana.

Uskonnonhistoriallinen tulkinta

Keskitytään siihen, millaisena Raamatun tekstit näyttäytyvät suhteessa oman aikansa historialliseen tilanteeseen, kirjallisuuteen ja siihen, miten uskonto on aikojen saatossa kehittynyt.

Pelastushistoriallinen tulkinta

Läpi Raamatun kulkee punainen lanka Jumalan pelastussuunnitelmasta, jonka keskuksena on Kristus sekä hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa. Tavallisen historian tapahtumat muuttuvat pelastushistoriaksi.

Ihmisenä olemisesta ja uskon kysymyksistä nouseva tulkinta

Olennaista Raamatun sanoma nykyihmiselle ja Kristuksen merkitys ihmisen uskolle. Raamatun hengellinen sanoma näyttäytyy todeksi jokapäiväisessä elämässä ja lähimäisenrakkaudessa.

Arjesta nouseva tulkinta

Raamatuntekstejä lähestytään omasta elämäntilanteesta käsin ja arki ja todellisuus avaavat Raamatun tekstejä ihmisiä itseä puhuttelevalla tavalla.

Tehtäviä

1. Raamatun punainen lanka

Tehdään yhdessä lattialle Raamatun punainen lanka. Isosille se pitäisi olla tuttu rippikoulusta, joten virkistetään muistia siitä, mitkä ovat tärkeimpiä kohtia Raamatussa.

Raamatun punainen lanka on Jumalan pelastussuunnitelma.

Tätä tehtävää varten täytyy hieman esivalmistella. Tarvitaan A4-kokoista tavallista paperia, johon kirjoitetaan Raamatun punaisen langan kohdat, jotka ovat:

1. Moos. 1:1 – 2:4. Jumala luo taivaan ja maan, sekä ihmisen.

1. Moos. 3. Syntiinlankeemus ja ihmisen karkotus paratiisista.

5. Moos. 5-6:6. Jumala antaa kymmenen käskyn lain ja määrää israelin kansan toimintansa välikappaleeksi.

Jes. 9:1-6. Profeetta Jesaja ennustaa Messiaan tulemisen.

Luuk. 2:1-20. Jeesuksen syntymä.

Matt. 5-7. Vuorisaarna ja kultainen sääntö.

Matt. 22:34-40. Rakkauden kaksoiskäsky.

Mark. 15:21-40. Jeesuksen kärsimys ja ristiinnaulitseminen.

Joh. 20:1-10. Jeesuksen ylösnousemus.

Ap.t. 2:1-17. Pyhän hengen vuodatus

1. Kor. 12.12-13:13. Seurakunta ja Jumalan rakkaus**Ilm. 22:6-21.** Jeesuksen paluu

Kirjoita jokaiselle paperille yksi Raamatun kohta, lopuksi pitäisi siis olla 12 paperilappua, joissa kaikissa yksi Raamatun kohta. Kannattaa kirjoittaa myös kohdan tapahtuma ja vaikka numeroidakin, se helpottaa siinä että kohdat pysyvät järjestyksessä kun niitä käydään isosten kanssa läpi.

Tunnilla siirretään tuoleja niin, että lattialle jää tilaa ja ohjaaja pujottelee punaisen villalangan pätkän (muutama metri) lattialle. Sen ei tarvitse olla suorassa, vaan saa mutkitella.

Kun lanka on aseteltu, sitä aletaan täyttämään Raamatun kohdilla. Jaetaan nuorille Raamatut. Kysellään ensin nuorilta, muistavatko he mikä on Raamatun punainen lanka ja mitä kohtia siihen kuuluu. Kun ollaan pohdittu, ohjaaja ottaa kirjoittamansa paperilaput ja aloittaa ensimmäisestä näyttämällä sen nuorille ja kehottamalla avaamaan kyseisen kohdan Raamatusta. Ohjaaja asettaa paperilapun punaisen langan toiseen päähän lattialle ja käydään Raamatunkohta lukemalla läpi. Osa Raamatunkohdista on pitkiä, joten ohjaaja voi ajan säästämiseksi kertoa lyhyesti, mitä kohdissa tapahtuu. Osa kohdista voidaan lukea yhdessä niin, että jokainen pääsee lukemaan. Tällöin luetaan jae kerrallaan. Ohjaaja voi miettiä etukäteen, mitkä kohdat luetaan yhdessä. Käydään kaikki paperilaput eli Raamatun punaisen langan kohdat läpi ja asetellaan samalla lappuja langalle, kunnes viimeinen on toisessa päässä lankaa ja kaikki kohdat on käyty.

Kun kaikki kohdat on käyty, voidaan tehdä jatkotehtävä. Nuoret saavat oman A4-paperin, johon saavat piirtää valmiin punaisen langan Raamatun kohtineen ottamalla mallia lattialla olevasta.

3.4 RAAMIS

Raamis eli raamattupiiri on yksi tärkeä työskentelytapa rippikouluissa. Raamiksiin koonnutaan oman rippikouluryhmän kanssa isosen johdolla. Isonen saa raamismateriaalin ohjaajalta ja se käydään yhteisesti isosten ja ohjaajien kanssa läpi ennen raamista, jotta isoselle ei jäisi mitään epäselvää. Raamiksen tarkoituksena on tutustua Raamattuun ja hoitaa nuorten omaa hengellistä elämää ja kasvua. Hyvässä Raamiksessa jokaisen on helppoa ja turvallista olla, saadaan aikaan hyviä keskusteluja ja jokainen kokee saavansa siitä jotain itselleen. Sen ei ole tarkoitus olla suorittamista, vaan pysähtymistä yhdessä Jumalan sanan ääreen.

Tarvikkeet: paperia ja kyniä

Opetus

Raamattupiiri eli Raamis

Raamiksia pidetään rippikouluissa joka päivä isosen johdolla. Niiden kesto on yleensä puolesta tunnista tuntiin. Raamiksien tarkoituksena on pysähtyä Jumalan sanan ääreen ja tutkia Raamattua sekä keskustella yhdessä. Raamiksia on monia erilaisia ja niiden toteutuksessa saa käyttää luovuutta. Raamiksen rakenne voi olla seuraavanlainen:

1. Alkukeskustelu ja aiheeseen virittäytyminen
2. Raamatunkohta joka liittyy aiheeseen
3. Keskustelua aiheesta ja siihen liittyvästä Raamatunkohdasta
4. Toiminnallinen tehtävä

Raamiksissa ei välttämättä löydy tai ole edes olemassa oikeita vastauksia. Kaikille tulkinnoille on tilaa. Isosen tehtävä on rohkaista ja johtaa keskustelua ryhmässä ja huolehtia siitä, että kaikki saavat puheenvuoron, kannustaa ujompia ja ehkä hieman hillitäkin rohkeampia.

Raamismateriaalit ovat valmiina isosille ja ne käydään läpi yhdessä leirillä ennen raamista. Isosen ei tarvitse siis huolehtia muusta kuin siitä, että ymmärtää raamiksien asian ja saa pidettyä sen omalle ryhmälleen.

Raamiksessa on luonnollisesti aina Raamatun lukemista, mutta sen lisäksi hyvässä raamiksessa on myös mielenkiintoisia toiminnallisia tehtäviä ja keskusteluaiheita. Aiheiden ei tulisi olla liian kaukana nuorten omasta elämästä, vaan linkittyä hyvin yhteen.

Vinkkejä raamiksien pitoon:

- Ota selkeä ohjaajan rooli ripauksella sopivaa jämpätyyttä, sillä riparilaiset ovat usein raamiksia kohtaan hieman nihkeitä.
- Ole innostunut, niin saat helpommin myös riparilaiset mukaan.
- Huolehdi, että raamiksien pitopaikka on tarpeeksi rauhallinen ja tarvittavat välineet ovat mukana ja kaikilla riparilaisilla myös omat Raamatut.
- Riparilaiset ovat pahimmassa teini-iässä, joten koko ajan täytyy miettiä sitä mitä muut ajattelevat ja että onko uskon kysymyksistä puhuminen noloa. Näytä omalla esimerkilläsi, ettei ole ja ota lempeä asenne muita kohtaan. Riparilaiset saavat tuntea, että raamishetki on turvallinen ja jokainen saa olla sellainen kuin on.
- Jos riparilaiset ovat hiljaisia ja ujoja eivätkä he uskalla vapaaehtoisesti puhua, voidaan keskustelu järjestää niin, että jokaisen tulee vastata järjestyksessä isosen kysymyksiin.
- Kannusta ja kehu! Kun raamis menee hyvin, kerro heille, kuinka mukavaa oli oikeasti päästä keskustelemaan. Kehua ei voi koskaan liikaa.

- Käyttäkää koko aika raamikseen, älä päästä riparilaisia lähtemään ennen aikojaan, sillä se häiritsee muita ryhmiä.

Tehtäviä

1. Miellekarttatyöskentely

Ohjaaja kirjoittaa A3-kartongille sanan "raamis" joka asetetaan kaikkien keskelle lattialle. Sen jälkeen jaetaan jokaiselle isoselle A4-kokoinen paperi. Jos isosia on vähän, voi antaa heidän määränsä mukaan enemmänkin papereita. Kun jokainen on saanut saman määrän paperia, ohjaaja kertoo tehtävänannon: jokainen kirjoittaa paperilleen/papereilleen ensimmäisiä asioita, mitä tulee mieleen sanasta raamis, yhden sanan yhdelle paperille. Kun kaikki ovat valmiita, isokset saavat asettaa sanapaperit jo lattialla olevan "Raamis"-paperin ympärille miellekartaksi.

Sen jälkeen aletaan käymään kaikkia sanoja vuorotellen läpi ja kyseisen paperin kirjoittaja sekä muut isokset saavat kertoa näkemyksiään, miksi juuri kyseinen sana tuli mieleen. Jos tulee paljon samoja sanoja, voidaan tehdä vielä toinen kierros ja uudet sanat voidaan asettaa niiden sanojen päälle joita on tuplasti, ja loput muihin kohtiin lattialle. Taas käydään keskustelukierros.

Vaihtoehtoisesti voidaan poistaa miellekartasta niitä sanoja, joita on monta ja jäljelle jäävistä sanoista isokset saavat valita yhden, johon liittyen keksivät uuden mieleen tulevan sanan. Tässä tapauksessa jaetaan isosille vielä pienempiä papereita eli A5-kokoa, jotta ne näyttävät selkeästi kuuluvan A4-papereissa olevien sanojen alakohdiksi. Kun miellekartta on valmis ja paperit aseteltu, keskustellaan vielä siitä, miksi juuri nämä sanat ja näyttääkö miellekartta nyt sisältävän olennaisimmat asiat raamiksesta. Jos se näyttää tyhjältä, isokset voivat täydentää sitä kirjoittamalla lisää paperia, kunnes kaikkien mielestä miellekartta on täydellinen ja ohjaaja on hyväksynyt sen.

Isokset voivat ottaa miellekartasta mallia ja piirtää itselleen samanlaisen kotiinviemiseksi ja muistin virkistämiseksi sekä oppimisen tehostamiseksi.

2. Muistellaan omaa riparia

Muistellaan taas omaa edellisen kesän rippikoulua ja sen raamiksia. Millaisia ne olivat? Mikä oli hyvää ja mikä huonoa? Millainen oma asenteesi oli raamiksiin? Kuinka isosesi mielestäsi hoiti raamiksen pitämisen? Entä kuinka voisit itse hoitaa homman vielä paremmin?

3.5 USKO JA RUKOUS

Usko on luonnollisesti olennainen osa kristinuskoa ja näin myös isoskoulutusta. Rukoileminen taas kuuluu osaksi uskoa. Tunnilla ei ole tarkoitus saarnata, mitä on oikea usko ja millä tavalla kuuluu rukoilla, sillä oikeita vastauksia ei ole. Tunnin tehtävänä on saada nuoret pohtimaan omaa uskoaan ja suhdettaan Jumalaan sekä omaa rukouselämäänsä. He pääsevät myös syventämään omaa identiteettiään kristittynä.

Tarvikkeet: Kyniä ja paperia

Opetus

Usko:

- Lahja, jonka saamme Jumalalta.
- Usko on syvää luottamusta.
- Uskon synnyttää Pyhä Henki.
- Uskoa ei voi mitata: hapuileva ja epävarma usko on yhtä tärkeää kuin varma ja luottavainen usko.
- Usko kohdistuu kolmiyhteiseen Jumalaan Luojana, Kristukseen Vapahtajana ja Pyhään Henkeen uskon synnyttäjänä ja elämän uudistavana voimana.

Rukous:

- Puhetta Jumalalle, keskustelua Hänen kanssaan.
- Rukous voi olla omassa mielessä tai ääneen lausuttua, hiljaista tai äänekästä, omaa tai toisen lausuttua, spontaania tai valmiiksi kirjoitettua, yksinäistä tai yhteistä.
- Rukoileminen voi olla myös vaikeaa ja tuntua siltä, ettei oikeita sanoja löydy, mutta se ei haittaa. Rukoilla voi myös olemalla vain hiljaa.
- Rukouksia voidaan myös jaotella:
 - Kiitosrukous
 - Pyyntörukous
 - Esirukous
 - Iltarukous
 - Ruokarukous

Tehtäviä

1. Rukousasennot

Tässä harjoituksessa kokeillaan erilaisia rukousasentoja. Ohjaaja sanoo rukousasennon nimen ja näyttää mallia ja isokset tekevät perässä.

- Istuen tuolilla kädet ristissä
- Seisten kädet nostettuna taivasta kohti
- Maassa maaten kasvot lattiaan päin, ruumis ristiinnaulitun asennossa
- Heittäytyen maahan polvilleen
- Polviseisonnassa kädet ristissä
- Pannan kädet toisen pään päälle siunaavaan eleeseen
- Pyörien vinhasti ympäri kädet levällään.

Keskustella yhdessä:

- Mikä asento tuntui eniten omalta?
- Mikä vieraimmalta?
- Mitä eri asennot viestittävät?
- Mikä asento sopii arkiseen tavalliseen rukoukseen? Entä mikä iloiseen kiitokseen?

2. Oman uskon pohtiminen

Usko on usein melko henkilökohtainen asia, joten siitä keskusteleminen ääneen muiden kanssa voi olla hankalaa. Tämän tehtävän voi sen takia suorittaa kahdella eri tavalla, riippuen siitä millainen isosryhmä on. Ohjaaja voi itse päättää, kummalla tavalla tunti kannattaa pitää tai kysyä myös itse isosilta, mitä he haluavat.

Tapa 1: Keskustelun kautta

Isokset jakaantuvat pareiksi tai kolmen hengen ryhmiin. Jos isosia on vähän, voidaan keskustelu pitää yhdessä koko ryhmän kanssa suoraan. Ohjaaja kysyy isosilta

kysymyksiä johon he saavat vastata rennosti ilman viittaamista. Tavoite olisi päästä keskustelemaan vuoropuheluun. Jos isokset jaetaan pareiksi tai pieniin ryhmiin, ohjaaja kysyy kysymyksen ja isokset alkavat pohtia sitä keskenään ryhmissä. Sen jälkeen käydään kaikki parit/ryhmät läpi, mitä keskustelussa syntyi. Jos isosia on vähän ja keskustelu käydään yhdessä ryhmässä, ohjaaja kysyy kysymyksen ja voi aloittaa vastaamalla ensin itse, jotta isokset rohkaistuvat. Ohjaajan on hyvä olla itsekin avoin ja kertoa omia mielipiteitään. On kuitenkin hyvä pitää melko puolueeton ote, että tilanne pysyy turvallisena ja isokset uskaltavat tuoda esiin erilaisia asioita ja mahdollisia eriäviä mielipiteitä. Ohjaajan tehtävä on kertoa isosille, että mikään vastaus ei ole väärin eikä tässä aiheessa oikeita vastauksia olekaan ja jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen. Tämä tehtävä onnistuu, jos isoryhmä on tiivis ja kaikilla vallitsee luottamus muihin. Alla on kysymyksiä keskusteluun, omiakin voi kehitellä lisää.

- Mitä eri uskontoja tiedät? Onko sinulla tuttuja eri uskonnoista?
- Mitä ennakkoluuloja sinulla on muista uskonnoista?
- Tiedätkö mitä tarkoittaa ateismi, teismi, agnostismi, deismi, monoteismi, henoteismi ja panteismi?
 - Ateismi: Ei uskoa Jumalan tai Jumalien olemassaoloon
 - Teismi: Usko Jumaliin tai Jumalien olemassaoloon
 - Agnostismi: Jumalan tai Jumalien olemassaoloa ei voi tietää varmaksi
 - Deismi: Kaikkeuden luomisesta on vastuussa Jumala, joka ei kuitenkaan vaikuta sen jälkeisiin tapahtumiin
 - Monoteismi: Uskoa vain yhden Jumalan olemassaoloon
 - Polyteismi: Usko monien eri Jumalien olemassaoloon
 - Panteismi: Jumala on yhtä kuin kaikkeus
- Koetko kuuluvasi johonkin edellisistä uskomisen muodoista? Jos haluat, voit kertoa mihin.

- Onko myös ateismi uskoa?
- Millainen merkitys kristinuskolla on ollut sinun elämässäsi?
- Oliko kotisi kasvatus kristillistä, näkykö siinä usko? Kuinka uskontokasvatus koto-
tona on vaikuttanut siihen, miten uskot nykyisin?
- Vaikuttiko oma rippikoulusi uskoosi?
- Onko uskominen vaikeaa vai helppoa?
- Milloin olet viimeksi rukoillut? Onko sinulla tapana rukoilla? Miksi tai miksi ei?
- Millainen on luontevin tapa rukoilla?

Tapa 2: Minun uskoni -kirjoitelma

Nuoret saavat kirjoittaa pienen kirjoitelman itsestään ja uskostaan. Kirjoitelmaa ei tarvitse näyttää kellekään eikä sitä palauteta opettajalle. Isokset saavat levittäytyä pitkin huonetta haluamaansa paikkaan. Tehtävä tehdään yksilötehtävänä. Tehtävän tarkoitus on selkiyttää isosille omaa suhdettaan uskoon ja Jumalaan. Kirjoittaminen on hyvä tapa, sillä asiaa alkaa helposti tulla ikään kuin ”syvältä itsestä.” Apukysymyksiä kirjoitelmaa varten:

- Mihin uskon?
- Milloin aloin uskomaan, onko uskoontulolle tiettyä hetkeä vai onko se ollut minua osana aina?
- Onko usko näkynyt kotikasvatuksessani?
- Mitä ajattelen Jumalasta? Mitä sanoisin hänelle, jos hän tulisi eteeni ilmielävänä ihmismuodossa?
- Kuinka usko näkyy elämässäni?
- Onko lähipiirissäni uskovia? Ovatko he osa samaa vai eri uskontokuntaa kanssani?
- Tuntuuko uskominen vaikealta?

- Milloin olen ollut vihainen Jumalalle ja mitä silloin tapahtui?
- Milloin ja mistä olen kiittänyt Jumalaa?
- Onko uskoni ollut aina samanlaista vai onko sen vahvuus vaihdellut? Onko kausia jolloin olen rukoillut paljon tai en ollenkaan?
- Mitä minulle tulee mieleen sanasta uskovainen ja koenko olevani sitä itse? Antaako se sanana vääriä mielleyhtymiä? Mikä olisi parempi sana uskovalle ihmiselle?

Tapa 3: Kaksi karpästä yhdellä iskulla

Myös molemmat tehtävistä voi tehdä niin, että ensimmäisen tehtävän henkilökohtaisimmat kysymykset voi jättää kysymättä ja siirtää se osuus yksilötehtäväksi. Tämä voi toimia paremmin, jos ryhmä on vähän epävarma eikä uskalla kertoa omia ajatuksiaan kaikkien kuullen. Yleisemmästä tiedosta voi olla helpompi puhua, mutta omat henkilökohtaiset asiat voivat olla toinen juttu.

Tehtävä 3. Rukous kirjeenä

Jokainen saa kirjoittaa paperille oman rukouksen Jumalalle. Isosille voi teroittaa, ettei kirjeen tarvitse olla ollenkaan "virallisen" oloinen, tiettyä kaavaa noudattava. Se voi olla oman arjen kertomista, puhetta Jumalalle omalla tavalla. Tehtävä auttaa isosia ymmärtämään, että rukouksen ei tarvitse olla tietynlaista, se voi olla arkipäiväistä ja yksinkertaista.

3.6 JUMALANPALVELUS

Jumalanpalveluselämä on usein vierasta nykynuorille ja messut saattavat näyttyä heille sekavinakin. Messut ja Sanajumalanpalvelukset noudattavat tiettyä kaavaa ja tällä tunnilla käydään läpi niiden rakennetta, jotta nuorten kuva jumalanpalveluksista selkenisi, milloin tapahtuu mitä ja miksi.

Isot ovat leireillä usein mukana leirijumiksissa ja aina myös konfirmaatiossa rippileirien jälkeen. Konfirmaatiomessussa isosilla on myös tehtäviä, kuten rukousten lukemista ja kolehdin kantamista. Nuorilla on siis tärkeää olla selkeä kuva valmiiksi jumalanpalveluksesta.

Tarvikkeet: Kyniä ja paperia messun suunnittelua varten

Opetus

Termit tutuksi:

Sanajumalanpalvelus: Jumalanpalvelus ilman ehtoollisosiot

Messu: Sisältää ehtoollisen.

Liturgi: Jumalanpalvelusta pääasiallisesti johtava pappi

Saarnaaja: Pappi, joka pitää saarnaosion

Saarna: Uskonnollinen puhe jumalanpalveluksessa

Liturgiset värit: Kertovat kirkkovuoden ajankohdan

Rippi: Osa jumalanpalveluksessa, jossa tunnustetaan Jumalalle synnit ja pyydetään niitä anteeksi, tehdään sovinto Jumalan kanssa. Rippiin kuuluu synnintunnustus ja synninpäästö.

Suntio: Hoitaa käytännönasioita ennen jumalanpalvelusta, kuten virsinumeroiden asettaminen tauluun, tekstiilien asettaminen alttarille, kynttilöiden sytyttäminen yms.

Messun kaava

* = seurakunta nousee seisomaan

Johdanto

- **Alkuvirsi:** Virren sanat johdattelevat päivän aiheeseen ja kirkkovuoden ajankohtaan.
- **Alkusiunaus ja vuorotervehdys:** Siunaus ja vuorotervehdys voidaan laulaa tai lausua. Pappi ja seurakuntalaiset laulavat/lausuvat seuraavasti:

P: Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen.

S: Aamen, aamen, aamen.

P: Herra olkoon teidän kanssanne.

S: Niin myös sinun henkesi kanssa.

- **Johdantosanat:** Pappi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo päivän aiheen ja mitä on tänään tarjolla.

Rippi:

- **Synnintunnustus:** Tunnustamme syntimme Jumalalle yhdessä. Kaikki messuun tulijat ovat syntisiä, mutta sellaista syntiä ei olekaan, jota ei täällä anteeksi saisi. Synnintunnustus luetaan usein virsikirjasta, niitä on erilaisia numeroissa 700-714.

Yksi näistä luetaan ja se on yleensä merkitty numerotauluun, jossa virsienkin numerot lukevat.

- **Synninpäästö:** Pappi julistaa synninpäästön. Jeesus lupasi että synnit annetaan anteeksi ja tuon lupauksen jokainen saa uskoa todeksi.
- **Kiitosrukous:** Syntien anteeksiantamisen jälkeen kiitetään.
- **Psalmi:** Päivän psalmissa pyhän aihe nousee esiin kuin rukouksena. Psalmi on Vanhan testamentin laulu- ja rukoustekstejä.
- **Herra armahda:** Ihmisen perimmäisiä pyyntöjä Jumalalle. Pyydämme häneltä, että hän kuulisi ja näkisi meidät ja olisi luonamme. Lauletaan tai lausutaan *Kyrie-litania* tai *Herra armahda*.
- ***Kunnia ja kiitosvirsi:** Annamme Jumalalle kunniaa laulamalla kiitosvirren seisten.
- **Päivän rukous:** Pyhän aihe nousee esiin myös yhteisessä rukouksessa.

Sana

- **Ensimmäinen lukukappale:** Vanhasta testamentista luetaan ensimmäinen lukukappale, joka kertoo varhaisista kristityistä ja Jumalan teoista.
- **Vastaus:** laulu, virsi, psalmi, soitinmusiikkia tai hiljaista mietiskelyä
- **Toinen lukukappale:** Uuden testamentin kirjeistä, joissa keskeisenä Jeesus.
- **Päivän virsi eli graduaali:** Messun päävirsi.
- ***Evankeliumi:** Evankeliumi tarkoittaa hyvää sanomaa. Raamatusta luetaan päivän evankeliumiteksti ja sen keskiössä on Kristus.
- **(Virsi)**
- **Saarna:** Saarna on papin puhetta, mutta myös Jumalan. Saarna pohjautuu usein evankeliumitekstiin ja se soveltaa Raamatun tekstiä meidän aikaamme. Saarnassa kerrotaan kolmiyhteisestä Jumalasta, armosta ja rakkaudesta ja sen tarkoitus on vahvistaa uskoa.
- ***Uskontunnustus:** Uskontunnustuksessa tiivistyvät tärkeimmät asiat ja se lausutaan yhteen ääneen seisaaltaan.
- **(Virsi)**

- **Yhteinen esirukous:** Rukoillaan yhteisten asioiden, muiden ihmisten ja maailman puolesta.

Ehtoollinen

- **Uhrivirsi ja Kolehti:** Virren aikana kerätään kolehti, joka kerätään useimmiten johonkin tiettyyn hyvään tarkoitukseen. Kun antaa omastaan, laittaa hyvän kiertämään. Myös Jeesus uhraisi itsensä meidän puolestamme. Ehtoollispöytä katetaan samalla.
- **Ehtoollisrukous:** Vuorolaulu, prefaatio sekä pyhähymni lauletaan, jonka jälkeen tulee rukous ja ehtoollisen asetussanat.
- **Isä meidän -rukous:** Lausutaan yhdessä Jeesuksen opettama rukous kuin ruokarukouksena.
- **Herran rauha:** Rauhantervehdys, merkki rauhan ja yhtenäisyyden toivosta ihmisten kesken.

P: Herran rauha olkoon teidän kanssanne.

S: Niin myös sinun henkesi kanssa.

- ***Jumalan karitsa:** Hymni lauletaan ehtoollisessa läsnäolevalle Kristukselle. Jumalan karitsalla tarkoitetaan Jeesusta, joka uhriutui ihmisten puolesta.
- **Ehtoollisen vietto:** Pyhä ateria, jossa leipä ja viini ovat Kristuksen todellinen ruumis ja veri. Ehtoolliselle voi osallistua jokainen kirkon konfirmoitu jäsen. Ehtoolliselle voi tulla myös siunattavaksi, jos ei halua ehtoollista. Yleensä ehtoollisella on jatkuvan pöydän käytäntö, eli sitä mukaa kun ihmiset ovat saaneet ehtoollisen ja nauttineet sen, he voivat nousta ja antaa tilaa seuraavalle. Ehtoolliselle menijät mukautuvat siistiin jonoon odottaessaan omaa vuoroaan. Ehtoollisen nautittuaan, voi niitata tai kumartaa alttarille päin ja tehdä halutessaan myös ristinmerkin.
- **Kiitosrukous:** Kiitetään ehtoollisesta rukoilemalla.

Päätös

- ***Ylistysvirsi:** Ylistämme kuoleman voittanutta Kristusta ja riemuitsemme ylösnousemuksesta.
- **Herran siunaus:** Pappi siunaa seurakunnan lausumalla Herran siunauksen.
- **Lähetäminen:** Pappi lähettää seurakunnan kotiin, usein kehottaen lähtemään rauhassa ja palvelemaan Jumalaa iloiten.

- **Päätösmusiikki:** Musiikki soi taustalla kun ihmiset lähtevät.

Jumalanpalveluskaava on siis pitkä ja saattaa tuntua monimutkaiselta. Aina kannattaa uskaltaa kysyä jos ei ymmärrä jotakin kohtaa. Tietämättömyys ei ole synti ja myös aikuiset opettelevat. Leirijumikset ovatkin sitten huomattavasti tiivistetympiä ja niiden kesto on yleensä n. 20 minuuttia.

Tehtäviä:

1. Messussa avustaminen

Ohjaaja päättää etukäteen pappien kanssa, mihin jumalanpalvelukseen isoset osallistuvat. Tällä tunnilla suunnitellaan ja jaetaan tehtävät kullekin isoselle. Jokaisen tulisi saada jokin tehtävä. Tehtäviä voi olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

- Raamatuntekstien luku
- Rukouksien lukeminen. Esirukouksen voivat isoset valmistaakin itse.
- Suntion tehtävät
- Virsikirjojen jakaminen ja tervetulleeksi toivottaminen ovella, kun seurakuntalaiset saapuvat jumalanpalvelukseen
- Kolehdin keräys
- Soitto- ja laulutehtävät
- Lastennurkan järjestäminen
- Lisääkin voi keksiä,

3.7 RYHMÄN TOIMINTA

Isot johtavat ryhmiä, etenkin omaa ryhmäänsä rippileireillä mutta myös varhaisnuorten leireillä leiriläiset jaetaan ryhmiin, ja kukin ryhmä saa johtajakseen isosen. Isosen johdolla tehdään erilaisia tehtäviä ja muuta puuhaa leirillä.

Tällä tunnilla käydään läpi ryhmän muotoutumista ja prosessia, sekä ryhmänohjaamistaitojen kehittämistä.

Tarvikkeet: Kyniä, paperia, fläppitaulu

Opetus

Mikä on ryhmä?

- Ryhmä koostuu vähintään kolmesta jäsenestä
- Ryhmäläiset tietävät, ketä ryhmään kuuluu
- Ryhmällä on tavoite tai tarkoitus
- Jäsenten välillä on vuorovaikutusta
- Jäsenet sitoutuvat ryhmään ja sen toimintaan
- Jäsenet tuntevat yhteenkuuluvuutta
- Jäsenet luottavat toisiinsa
- Ryhmällä on sääntöjä tai normeja
- Jäsenet toimivat ryhmän hyväksi

Ryhmän vaiheet:

Ryhmän muotoutumisen on huomattu noudattavan usein tietynlaista kaavaa. Elämän aikana luultavasti kuuluu hyvin monenlaisiin ryhmiin, joista osa on väliaikaisia ja osa elinikäisiä. Elinikäisiä ryhmiä voi olla perheen osana oleminen sekä jotkin ystäväporukat saattavat pysyä läpi elämän. Rippikouluryhmä on yksi elämän lyhytaikaisista, mutta kuitenkin merkittävistä ryhmistä. Sitä eivät useinkaan rippikoululaiset muodosta itse, vaan työntekijät arpomalla, tai etukäteen nuoria tuntemalla ryhmät voidaan myös valita niin että mahdollisimman erilaisia nuoria olisi samassa ryhmässä. Kaveriporukat pyritään ryhmätyöskentelyssä luonnollisesti erottamaan, jotta leirillä olisi tilaa uusille suhteille ja ryhmäytymiselle.

Ryhmän muotoutuminen ja ryhmässä työskentely on prosessi. Prosessissa käydään läpi seuraavat vaiheet:

- **Tutustumisvaihe:** Ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa, opettelevat nimiä ja tekevät havaintoja toisistaan.
- **Jäsentymisvaihe:** Etsitään omaa paikkaa ja roolia ryhmässä, sekä toimintatavat, säännöt ja normit alkavat muotoutua.
- **Seesteinen vaihe:** Ryhmässä on kivaa olla ja jäsenet ovat innoissaan ryhmästä. Ristiriitoja ryhmän jäsenten välillä ei vielä ole.
- **Toimintavaihe:** Ryhmä alkaa tehdä töitä saavuttaakseen päämääränsä ja suorittamaan annetut tehtävät.
- **Kuohuntavaihe:** Mielipiteitä uskalletaan tuoda esiin ja ryhmän sisällä on kuohuntaa sekä ristiriitoja. Opetellaan selviytymään niistä.
- **Sitoutumisvaihe:** Jäsenet kiintyvät ja sitoutuvat ryhmään entistä enemmän.
- **Luopumisen vaihe:** Haikeutta on ilmassa kun ryhmän toiminta lähenee loppuaan. Jäsenet tekevät surutyötä.
- **Ryhmän lopetus:** Ryhmän toiminta loppuu ja jäsenet jatkavat omaa elämäänsä.

Merimieskirkolla ryhmät vaihtelevat paljon työntekijöiden runsaan vaihtuvuuden vuoksi. Ohjaaja voi kertoa, millaista on olla töissä paikassa, jossa ryhmädynamiikka vaihtelee hyvin paljon. Merimieskirkon lisäksi ohjaaja voi kertoa omista ryhmäkokemuksistaan. Se pohjustaa hyvin seuraavaa tehtävää.

Tehtäviä:

1. Monia eri ryhmiä

Keskustellaan siitä, mitä erilaisia ryhmiä esimerkiksi rippikoululeirillä ilmenee. Isot voivat keskustella pareittain ensin keskenään ja lopuksi käydään läpi, millaisia ryhmiä löytyi. Isot löytävät luultavasti ainakin seuraavia ryhmiä:

- Oma rippikouluryhmä
- Isosryhmä
- Työntekijäryhmä
- Rippikoululaiset
- Valmiit kaveriporukat ja ”kuppikunnat”
- Koko leiri väki muodostaa myös yhden ison ryhmän

2. Oman elämän ryhmät mind mapiksi

Jokainen saa paperin itselleen, johon kirjoitetaan keskelle oma nimi. Isot voivat sitten miettiä, millaisiin eri ryhmiin he ovat elämänsä aikana kuuluneet. Alakohtia voi olla esim. perhe, ystäväporukat, koululuokat, harrastuspiirit yms. Puretaan tehtävä keskustelemalla, kuinka paljon ryhmiä löytyi ja miten paljon erilaisissa ryhmissä mukanaolo on vaikuttanut omaan itseen.

3. Rooleja erilaisien ryhmien sisällä

Ihmisellä on yleensä tiettyjä rooleja eri ryhmissä. Jollakin saattaa olla ryhmissään erilaisia rooleja, toinen käyttäytyy samalla tavalla kaikissa ryhmissä joissa on mukana. Erilaisia rooleja voi olla esim:

- **Kaikkien kaveri:** tulee toimeen kaikkien kanssa ja välttää mielellään ristiriitoja.
- **Kannustaja:** Rohkaisee, kannustaa ja kehuu muita, jotta yhteiseen tavoitteeseen päästään ja ilmapiiri pysyy hyvänä.
- **Pelle:** Hauskuuttaa ryhmää ja heittää läppää Monesti pellen roolin ottajan taustalla voi olla huomionhakuisuutta ja oman epävarmuuden peittämistä.
- **Vastarannankiiski:** Hankaa vastaan lähes kaikkeen eikä mikään tunnu kelpaavan hänelle.
- **Vapaamatkustaja:** Passiivinen osallistuja, joka ei välttämättä ole yhtään kiinnostunut muista ja yhteisestä tekemisestä. Asiat ovat hänelle ihan sama.
- **Puhuja:** Ottaa rohkeasti kantaa erilaisiin asioihin ja kertoo mielipiteitään. On sosiaalinen tyyppi.
- **Tarkkailija:** Vaikuttaa ujolta, mieluummin kuuntelee sivussa kuin puhuu ääneen, sekä pohtii asioita omassa päässään.
- **Vastuunkantaja:** Hänelle on tärkeää, että asiat menevät kuten pitää ja että yhteiseen tavoitteeseen päästää. Hoitaa paljon asioita ja ottaa helposti päävastuun.
- **Kuuntelija:** On taitava kuuntelija ja osaa lukea ilmapiirejä ja muita ihmisiä. Huomaa asioita mitä muut eivät välttämättä huomaa.
- **Aloitteentekijä:** Tarttuu heti toimeen kun saadaan uusi tehtävä. Uskaltaa olla ensimmäinen kysymyksiin vastaaja.

Otetaan mind-mapit esiin ja jokainen voi kirjoittaa kaikkiin ryhmiin rooleja, joita hänellä itsellään on kussakin ryhmässä. Käydään läpi lopuksi, omaksuvatko isoset paljon eri rooleja vai toistuuko yksi rooli kaikissa ryhmissä.

Jos mind map -tehtävää ei tehty, voidaan pohtia erilaisia rooleja keskustellen joko kaikki yhdessä tai pienemmissä ryhmissä ja lopuksi yhdessä purkaen. Onko erilaiset roolit

luontevia ja tuntuuko olo omalta itseltä, vai onko joissakin ryhmissä roolin kuori paksumpi ja joutuu ikään kuin hieman esittämään jotain muuta kuin on? Miksi näin? Voidaan miettiä myös sitä, millaisia rooleja isoset kokevat omikseen tässä isosporukassa.

4. Top10 -ryhmänohjaajan säännöt

Keksitään ja kirjoitetaan fläppitaululle 10 vinkkiä ja ohjetta hyvälle ryhmänohjaajalle. Yksi isosista voi olla kirjuri. Ohjaaja voi johtaa keskustelua ja auttaa, jos isosilta ei meinaa tulla ideoita.

3.8 HARTAUS JA ILTAOHJELMA

Hartaushetket ja iltaohjelmat kuuluvat olennaisesti sekä varhaisnuortenleireihin että ripeileireille ja molemmat niistä ovat tärkeitä. Niitä ei voi päiväohjelmasta poistaa.

Hartauksissa hiljennytään oman uskon ääreen ja keskeistä on päästä kosketuksiin pyhän kanssa. Useimmilla leireillä on aina iltahartaus ennen hiljaisuutta ja nukkumaanmenoa. Leirillä voi olla myös aamuhartaus tai päivähartauksia. Hartauksissa voi käyttää loputtomasti omaa luovuuttaan ja niiden suunnittelussa kannattaa pohtia sanoman saattamista nuorten omaan elämään. Hartauksissa voi olla Raamatunlukua tai tarinoita, toiminnallisuutta, laulamista, meditaatiota ja lähes mitä vain. Hartauksia voi pitää sekä ohjaaja että isoset. Hartauden muoto on sellainen, että se on isosillekin helppoa toteuttaa.

Iltaohjelman tärkein tehtävä on tuoda nuoria lähemmäs toisiaan ja ryhmäyttää, yhteinen hauskanpito ja rentoutuminen. Iltaohjelmat koostuvat lauluista, leikeistä ja sketseistä. Iltaohjelmat ovat uskomattoman tärkeässä osassa. Niitä odottavat sekä isoset että

leiriläiset. Moni isonen innostui lähtemään isoskoulutukseen juuri iltaohjelmien intensiivisyyden takia. Isokset luovat iltaohjelmien avulla hauskan ja turvallisen ilmapiirin. Rippileirin tarkoituksena ei ole pelkästään pönöttää ja opiskella, vaan myös tutustua muihin ja viettää ikimuistoista aikaa.

Tämä tunti on hieman erilainen sillä isokset pääsevät itse tuottamaan sisältöä. On tärkeää hieman saada harjoitella iltaohjelman ja hartauden tekoa ennen kuin joutuu tositoimiin leireillä. Ensimmäisellä tunnilla käydään pientä teoriaa, jotta isosille avautuu hartauden ja iltaohjelman tarkoitus. Ensimmäisellä tunnilla voidaan jo aloittaa suunnittelu, jos jää aikaa. Toinen tunti on tarkoitettu kokonaan suunnittelua varten. Suunnittelu voidaan tehdä kotona loppuun, jos jää hiukan kesken. Seuraavalla kerralla käydään sitten kaikkien tuotokset vuorotellen läpi.

Tarvikkeet: Paperia ja kyniä

Opetus:

Hartaus eli harde:

- Hiljentää ja rauhoittaa
- Antaa aikaa omalle itselle ja omalle pohdinnalle
- Yhdistää leiriläisiä
- Mahdollistaa Jumalan ja pyhyiden läsnäolon kokemuksen
- Suuntaa arkipäivän kohtaamiseen ja lähimmäisen rakkauteen

Hyvä hartaus on:

- Nuorilähtöinen
- Turvallinen
- Osallistava
- Selkeä ja helppotajuinen
- Hyvin valmisteltu
- Sopivan pituinen
- Tuo Raamatunkohdan läheiseksi nuoren oman elämän kautta

Erilaisia toteuttamistapoja

- Sadut ja kertomukset
- Videonpätkät
- Pienet hahmot ja pikkutavarat
- Valokuvat
- Piirtäminen
- Mielikuvamatkat
- Meditaatio
- Kirjoittaminen
- Kollaasien tekeminen
- Musiikki
- Draama
- Rukoushelmet
- Lehtikuvat
- Yhdessä liikkuminen

Esimerkki hartauden rakenteesta:

- Laulu
- Johdanto
- Raamatunteksti
- Puhe/kertomus/musiikkia/toiminnallisuutta, joka avaa tekstin sanomaa ja aihetta
- Rukous
- Isä meidän
- Laulu

Iltaohjelma:

- Luo hyvää ilmapiiriä
- Ryhmäyttää ja tutustuttaa
- Rentouttaa
- On leiriläisten ja isosten oma, tärkeä juttu
- Rohkaisee heittäytymään ja nauttimaan leiristä
- On usein päivän kohokohta oppituntien jälkeen
- Sisältää sketsejä, leikkejä ja lauluja, sekä pelejä
- Pituudeltaan yleensä tunnista puoleentoista

Vinkkejä iltaohjelman pitoon ja sääntöjen selittämiseen

- Ole innostunut ja positiivinen, niin saat muutkin innostumaan
- Leikin ohjaaja on myös leikin johtaja ja päättää säännöt
- Kuuluva ja selkeä ääni

- Leikit kannattaa selittää pikkutarkasti ja varmistaa, että kaikki ovat ymmärtäneet säännöt.
- Kannattaa pitää ensin harjoituskierron leikistä, ennen sen ”virallista” aloittamista, jotta nähdään että kaikki ovat ymmärtäneet säännöt.
- Jos et ole itse ohjaaja, älä keskeytä ohjaavaa isosta puhumalla päälle. Jos jotain olennaista ei mielestäsi tullut säännöissä, voit viitata ja kysyä tarkentavia kysymyksiä leikistä.
- Lopeta leikki kun kaikilla on kivaa! Jos leikki venyy, voi tapahtua kyllästymistä ja leiriläiset muuttuvat vetelehtiviksi.
- Iltaohjelmaan kannattaa valita isosista juontaja. Juontaja voi olla jokainen vuorolleen rippileirin aikana. Juontaja aloittaa iltaohjelman toivottamalla kaikki tervetulleiksi ja kertomalla, mitä tapahtuu seuraavaksi. Juontaja ei selitä leikkejä illan aikana, mutta kun on laulun aika, hän kertoo laulun numeron, sketsin ollessa vuorossa juontajan johdolla taputetaan sketsi sisään ja juontaja voi myös kertoa aina, kun on leikin vuoro ja kuka leikin selittää. Juontaja on siis välispiikkaaja, joka kertoo, mitä seuraavaksi tapahtuu. Juontaja hoitaa myös iltaohjelma lopetuksen.
- Iltaohjelma voi liittyä myös rippileirin päivän aiheeseen ja ohjelmiin voi sen mukaan valita ohjelmanumerot.
- Sketsejä kannattaa harjoitella tarpeeksi hyvin ennen iltaohjelmaa, jotta ne onnistuvat varmasti. Pienet virheet eivät haittaa vaan voivat tuoda lisähauskuutta!
- Kannattaa miettiä myös bonuslaulu ja -leikki varalle, jos iltaohjelmaa vierähtääkin nopeammin kuin on suunniteltu ja aikaa jää.

Tehtäviä

Isoset pääsevät valmistamaan ja toteuttamaan hartauksia, ohjaamaan leikkejä ja esittämään yhteisen sketsin. Suunnittelu-aikaa ei ole hirveästi, joten se pitää organisoida selkeäksi. Isoset pääsevät myös kokeilemaan erilaisia tapoja suunnitella. Hartaus on paritehtävä, leikin vetäminen yksilötehtävä ja sketsin harjoittelu ja vetäminen ryhmätehtävä.

1. Hartauksen valmistaminen pareittain

Valmistetaan pareittain hartaus pidettäväksi seuraavalla kerralla. Hartauden tulisi olla melko lyhyt, jotta kaikki saadaan käytyä läpi ilman yliaikaa. Sopiva hartauden pituus on noin viisi minuuttia. Jos isosia on vähän, voi hartaus olla pikkuisen pitempikin. Kannattaa muistaa, että alkuvalmisteluihinkin menee hiukan aikaa. Suunnittelu-aikaa on puolituntia. Ohjaaja antaa valmiit hartausaiheet pareille. Hartausaiheita voi olla:

- Perhe ja ystävät
- Lähimmäisenrakkaus
- Ongelmat ja vaikeudet elämässä
- Stressi ja arjen kiire
- Jeesuksen teot
- Luomakunta ja luonto
- Virheistä oppiminen
- Raamatunkertomukset
- Arjen hyvät teot ja auttaminen
- Kiusaaminen
- Köyhyys, vähäosaisuus
- Yksinäisyys

2. Leikinohjaus yksilötehtävänä

Jokainen valitsee leikin, jonka ohjaa seuraavalla kerralla. Leikki kerrotaan ohjaajalle muistiin, jotta ei tulisi samoja leikkejä. Tähän ei tarvita varsinaista suunnittelu-aikaa, sillä leikki vedetään yksin ja näin isokset voivat kotona miettiä, minkä leikin haluavat vetää ja miten selittävät säännöt.

3. Sketsin harjoitteleminen ja esitys koko ryhmän kanssa yhdessä

Isokset tekevät ryhmänä sketsin, harjoittelevat sen ja esittävät ohjaajalle. Ohjaaja poistuu paikalta, että isokset saavat suunnitella rauhassa. Ohjaaja voi antaa isosille jo valmiin sketsin, jotta sen valitsemiseen ei kuluisi enempää aikaa. Sketsin harjoitteluun on varattu toiset puolituntia ja se esitetään myös seuraavalla kerralla. JOS aikaa jää ja isokset ovat todella nopeita, voi sketsin esittää toki heti harjoittelun jälkeenkin. Silloin se olisi paremmin tuoreessa muistissa, sillä seuraavalla kerralla ei ole juuri aikaa enää harjoitella.

Suunnitelmat toteutukseen!

Seuraavalla koulutuskerralla isokset pääsevät vetämään suunnittelemansa hartauden ja leikit, sekä lopuksi sketsin, ellei sitä vedetty jos edellisellä kerralla. Rakenne voi olla seuraavanlainen:

- Alkuhartaus
- Leikki
- Hartaus
- Leikki
- Hartaus
- Leikki
- Loppuhartaus

Hartaudet ja leikit siis vuorottelisivat, mikä tuo mukavaa rytmiä koko hommaan. Jos isosia on sopivan paljon, voivat seuraavat hartauksen pitäjät laittaa kaikki valmiiksi sillä aikaa kun muut leikkivät. Jos leikkijöitä on jo valmiiksi vähän, kannattaa kaikkien

osallistua että leikit onnistuvat kunnolla. Tällöin pitää sitten vain odottaa hetki, että seuraava hartauspari valmistele hartauden.

Rakenne voi olla myös sellainen, että aluksi leikitään kaikki leikit, sitten esitetään yhteinen sketsi ja lopuksi pidetään hartaudet. Tässä tavassa on se hyvä puoli, että hartauksiin saa oikeanlaisen tunnelman ja kun leikit on leikitty, on helpompi rauhoittua lopputuniksi hartauksien pariin. Silloin niissä pysyy helpommin oikeanlainen ilmapiiri.

Ohjaaja valitsee rakenteen etukäteen ja päättää myös esiintymisvuorot.

Palaute ja reflektointi

Lopuksi on tärkeää antaa palautetta isosille. Ensin voidaan kysellä isosilta lopputunnelmia ja käydään läpi jokainen vuorollaan, mitä jäi hänelle käteen, mikä meni hyvin ja missä on parannettavaa. Lopuksi ohjaaja antaa kaikille palautetta henkilökohtaisesti. Ohjaajan kannattaa kirjoittaa muistiin asioita, joihin kiinnittää huomiota hartauksissa ja leikien vetämisessä, niin palautteen antaminen on helpompaa eikä tarvitse yrittää muistaa kaikkea ulkoa.

Apukysymyksiä reflektointia varten:

- Mikä meni mielestäsi hyvin?
- Missä voisi olla parannettavaa?
- Miltä vetovastuu tuntui?
- Jännittikö etukäteen?
- Mikä oli haastavinta?
- Entä helpointa?

Iltaohjelma ja hartaus-osio koostuu siis neljästä tunnista ja tässä on vielä sen koko rakenne selkeytykseksi ohjaajalle:

1. 1. tunti 14:30 – 15:45: Teoriaa iltaohjelmasta ja hartaudesta (suunnittelu alkaa 1.jos ehtii)
 2. 2. tunti 15:45 – 17:00: Suunnitellaan hartauksia ja sketsiä. Esitetään sketsi jos on aikaa.
 3. Kotona suunniteltavaa: Leikin vetäminen ja hartautta voi myös jatkaa jos se jäi kesken.
 4. Seuraavalla kerralla 1. tunnilla 14:30 – 15:45: Toteutetaan leikit ja hartaudet sekä sketsi jos sitä ei vielä vedetty edellisellä kerralla.
2. tunti 15:45 – 17:00: Jatketaan jos ei vielä ehditty käydä kaikkia läpi. Loppuaika pyhitetään palautteelle ja itsearviointille.

3.9 MUSIIKKI

Tarvikkeet: Nuoren seurakunnan veisukirjoja, virsikirjoja

Seurakunnan toiminnassa on paljon musiikkia ja yhteislaulua. Musiikki on mukana myös isossa osassa leiritoimintaa ja riparia. Leireillä lauletaan jumiksissa, ruokailuiden yhteydessä, hartauksissa ja iltaohjelmissa. Yhteislaulu nostattaa ilmapiiriä ja ryhmäyttää porukkaa. Isosten on hyvä osata veisuja ja virsiä ennen leirejä. Kun työntekijät ja isokset osaavat lauluja hyvin, riparilaisetkin lähtevät helpommin mukaan. Yhteislaulu on usein riparilaisille aluksi hieman noloa eikä monikaan uskalla heti laulaa. Isosten esimerkki on tässä todella tärkeä, ja heidän rohkaiseminaan uskaltavat riparilaisetkin lopulta osallistua yhteislauluihin.

Harjoitellaan tällä kerralla yhteislauluja ja laululeikkejä. Isokset saavat ohjata laululeikkejä itse. Ohjaaja voi antaa edellisellä kerralla kotitehtäväksi miettiä itselleen yhden laululeikin, jonka ohjaa seuraavalla kerralla. Jos isosissa on soittotaitoisia nuoria, heitä voi kehottaa tuomaan soittimen mukaan musiikintunnille ja toimimaan säestäjänä. Pakko ei tietenkään ole, mutta säestys on tosi kiva juttu leireillä ja sitä kannattaa harjoitella. Säestäminen on myös hyvää harjoittelua siihen, että tottuu olemaan hieman esillä.

Musiikkipäivän voi toteuttaa monella tavalla. Laulettaviksi biiseiksi kannattaa valita sekä virsiä että Nuoren seurakunnan veisukirjan (=tuttavallisemmin punainen laulukirja) lauluja. Ohjaaja voi valita kaikki laulettavat laulut tai tunnilla voidaan laulaa myös täysin isosten toiveiden mukaan. Usein Punaisen laulukirjan laulut ovat heille tuttuja omilta ripareilta. Ohjaaja voi myös päättää ensimmäiset laulut ja kun isokset rohkaistuvat laulamissa, voivat he esittää toiveita. Etenkin virret kannattaa ohjaajan miettiä valmiiksi, sillä ne eivät välttämättä ole yhtä tuttuja. Väliin voi ottaa laululeikkejä, joita isokset ovat suunnitelleet.

Ohjaajan kannattaa teroittaa isosille, että heiltä ei vaadita musiikillista osaamista eikä täydellistä sävelkorvaa. Tärkeintä on, että se osallistuvat innokkaina ja laulavat edes pienellä äänellä, jos laulaminen ei tunnu ollenkaan omalta jutulta. Kaikilla on omat vahvuutensa eikä jokaisen vahvuuden tarvitse olla musiikki.

Myös toisen ja kolmannen vuoden isokset osallistuvat tälle tunnille ja he ovat oppijoina kuten ensimmäisenkin vuoden isokset. Laulut ovat heille luultavasti vielä tutumpia, mutta heidän läsnäolonsa rohkaisee myös nuorempia isosia laulamaan. Jos aikaa on tarpeeksi, myös toisen ja kolmannen vuoden isokset voivat ohjata laululeikin. Tärkeintä on kuitenkin, että ensimmäisen vuoden isokset saisivat ohjaushetkensä.

3.10 ILMAISUTAITO

Isonen tarvitsee heittäytymiskykyä ja taitoa ilmaista itseään ei tilanteissa. Isonen esiintyy paljon ja näihin tilanteisiin on syytä pystyä heittäytymään, niin saa myös leiriläiset parhaiten mukaan kun näyttää, että itsellä on kivaa. Tällä tunnilla tehdään harjoituksia, joissa isokset saavat opetella heittäytymiskykyä ja esiintymistä.

Tehtäviä:

1. Kuulumisia liikkeen avulla

Asetutaan ringiin lattialle seisomaan. Jokainen miettii itselleen jonkin liikkeen, minkä esittää muille. Liike voi kertoa esim. henkilön sen hetkisestä olotilasta. Liike voi olla millainen tahansa, käsien heilutusta, kyykkäämistä, X-hyppyjä, pään nyökytystä, eli ihan pientä tai myös suurta liikettä. Ohjaaja aloittaa tekemällä liikkeen ja hänen vasemmalla puolellaan oleva toistaa liikkeen, jonka jälkeen aina vasemmalla puolella oleva toistaa sen. Liikkeestä tulee ketju, jonka jokainen vuorollaan tekee, kunnes ollaan sen aloittajassa. Sitten on seuraavan vuoro tehdä oma liikkeensä ja taas kaikki toistavat. Mennään aina vasemmalle päin, eli kellonmyötäisessä järjestyksessä. Leikki loppuu kun kaikki ovat saaneet esittää oman liikkeensä.

2. Kohtaaminen ilmeillen

Isoiset kävelevät pitkin tilaa, kunnes ohjaaja huutaa jonkin tunnetilan. Isonen ottaa lähimmän parikseen niin että kaikilla on pari, ja pysähtyvät ilmeilemään toisilleen sen tunnetilan mukaan, minkä ohjaaja on huutanut. Eri tunnetiloja:

- Iloinen
- Surullinen
- Vihainen
- Hämmentynyt
- Pelokas
- Hämmästynyt
- Epävarma
- Rakastunut
- Oivaltava
- Väsynyt
- Itsevarma
- Nolostunut
- Yllättynyt
- Onnellinen

Harjoituksen jälkeen voidaan keskustella siitä, tuntuiko tehtävä helpolta vai vaikealta, joutuiko joidenkin tunnetilojen kohdalla pohtimaan, millainen ilme sitä kuvaisi ja olivatko toiset ilmeet helppoa ilmaista? Mitkä ilmeet olivat lähellä toisiaan? Miten yllättynyt ja hämmästynyt eroavat, entä iloinen ja onnellinen, nolostunut ja epävarma?

3. Lahjan antaminen

Otetaan parit. Isoiset saavat "antaa toisilleen lahjoja", näkymättömiä mielikuvituslahjoja. Lahjan antaja elehtii käsillään lahjan "ulkonäköä", esim. kantamalla erittäin raskasta lahjaa ähkien tai käsi ojossa pientä lahjaa, joka on ikäänkuin kämmenellä. Luovuutta voi loputtomasti käyttää, millä tavalla lahjan antaa toiselle. Vastaanottavan isosen tehtävänä on ottaa lahja vastaan kiittäen ja keksimällä spontaanisti, mikä lahja on, esim. "kiitos tästä mahtavasta LYIJYKYNÄPURKISTA!" Vaihdetaan osia muutaman kerran, kunnes kaikki parit ovat saaneet muutaman kerran vastaanottaa ja antaa lahjan.

4. Ostos-tv

Ohjaaja kerää erilaisia tavaroita ja esineitä harjoitusta varten. Kaikille isosille jaetaan yksi esine. He menevät seisomaan riviin ja jokainen saa vuorollaan esittää omalle esineelleen uuden käyttötavan. Esiineelle tulee keksiä nimi ja käyttötarkoitus. Aikaa ei anneta etukäteen, vaan koitetaan improvisoida.

5. Lyhyet näytelmät eri tyyleillä

Isoiset ottavat parit. Heidän tehtävänä on kaikkien esittää sama näytelmä, mutta eri tyyleillä. Esitykset esitetään vuorotellen. Näytelmäaiheena on lemmikin menetys, josta päähenkilö kertoo ystävälleen. Esimerkkityylejä näytellä:

- Tragedia (surullista, traagista, mahtipontista)
- Komedia (hauskaa, riehakasta, huvittavaa)
- Pantomiiimi (ilman ääntä, eleet ja ilmeet)
- Kaurismäkiläisittäin (vähäeleistä)
- Kauhu (pelottavaa, kauhistuttavaa)

- Trilleri (jännittävää)
- Romanttinen (romanttista, ihastusta ilmassa, hyvää ja ihanaa)
- Salatut elämät/Kauniit ja rohkeat -draama (dramaattista, salailua, sekavuutta)

6. Veistokset ryhmissä

Isosille annetaan aiheita, ja heidän tulee muodostaa se kehoillaan. Esim:

- Talo
- Traktori
- Kirahvi
- Eiffel-torni
- Tee-astiasto
- Metsä
- Liukumäki

7. Näyttely ja dubbaus

Ryhmä jaetaan puoliksi. Toiset ovat näyttelijöitä ja toiset katsojia. Näyttelijäryhmä jaetaan vielä puoliksi näyttelijöihin ja dubbaajiin. Näyttelijät ja dubbaajat esittävät improvisationnäytelmän. He päättävät, kuka dubbaa ketäkin näyttelijää. Dubbaajat ovat sopivasti sivussa että heidät erottaa näyttelijöistä. Dubbaajat aloittavat repliikeillä ja näyttelijöiden tehtävänä on näytellä sen mukaan ja liikuttaa suutaan. Kun näytelmä on valmis, vaihdetaan katsojat näyttelijöiksi ja dubbaajiksi. Tällä kertaa tehdään niin päin, että näyttelijät aloittavat näytelmän liikkuen ja suuta liikuttamalla ja dubbaajat koittavat tulla mukaan keksimällä heille repliikit.

Tehtävää helpottaa valmiit aiheet, joita ohjaaja voi antaa ryhmille. Esimerkkiaihteita:

- Poika tuo tyttöystävän ensimmäistä kertaa tapaamaan vanhempiaan.
- Henkilö on unohtanut ostaa matkalipun junassa ja koittaa selitellä ankaralle lipun-tarkastajalle.
- Isä koittaa vaihtaa vaippaa vauvalle joka on ärtyisä ja itkuinen. Muut lapset riehu-vat vieressä
- Isonen koittaa pitää raamista mutta riparilaiset ovat levottomia.
- Teini-ikäinen kuuntelee kuulokkeilla musaa ja uppoutuu täysin, rupeaa laulamaan ja esiintymään itsekseen. Hän ei huomaa että perheenjäsenet ovat tulleet katsomaan ja hihittelevät takana.

Aiheita voi muokata sen perusteella paljonko näyttelijöitä on, että kaikille löytyy rooli.

Toisena koulutusvuoden syvennetään osaamista ja ollaan osaksi myös mukana ensimmäisen vuoden isosten opetuksessa. Toisen vuoden aiheisiin kuuluu Ongelmatilanteet, ihastuminen, Vuorovaikutustaidot, Jännittäminen, Kerhonohjaus, Isonen somessa sekä Musiikki. Sen lisäksi toisen vuoden isokset osallistuvat ykkösten Hartaus ja iltaohjelma -tunnille, jossa ykköset pitävät hartauksia ja iltaohjelmanumeroita. Kakkosten tehtävänä on osallistua ja myös kannustaa, sekä antaa palautetta palautetunnilla.

Kakkosvuoteen kuuluu myös koulutuspäivän jälkeisen nuortenillan suunnittelemisen. Nuortenillassa on iltaohjelma ja hartaus, jotka kakkoset ja kolmoset suunnittelevat.

4.1 ONGELMATILANTEET JA IHASTUMINEN

Kesän jälkeen isosilla alkaa toinen koulutusvuosi. Isokset ovat päässeet mahdollisesti kevään ja kesän aikana jo leireille kokemaan isosena olemista. Heille on selkiytynyt kuva siitä, mitä isous on ja mitä se voi antaa. Luultavasti ja toivottavasti nuoret ovat saaneet hyviä kokemuksia. Onnistumisten lisäksi isokset ovat kohdanneet varmasti myös ongelmatilanteita leireillä. Tällä tunnilla käydään läpi näitä mahdollisia ongelmatilanteita sekä selviytymiskeinoja niihin.

Toinen merkittävä leireillä usein tapahtuva asia on ihastuminen. Ihastumista tapahtuu leiriläisten välillä, isosten välillä ja myös isosten ja leiriläisten kesken. Ihastuminen ei ole ollenkaan paha asia, tunteilleen kun ei voi mitään. Ihastumisesta kannattaa mieluummin nauttia ja sen voi hoitaa asiallisesti.

Tarvikkeet: Kyniä, paperia

Tehtäviä

1. Muistellaan kesän leireillä ilmenneitä ongelmatilanteita

Isoset voivat pareittain miettiä, millaisia ongelmatilanteita on ilmennyt leireillä, joilla he ovat olleet mukana. Kirjoitetaan tilanteet paperille. Kun kaikki ovat valmiita, käydään läpi kaikki paperit ja asetellaan ne lattialle tai seinälle vierekkäin. Löytyykö samoja ongelmia? Onko sellaista ongelmaa, mitä ei löydy kuin yhdeltä paperilta? Valitaan kirjuri isosista ja mietitään jokaiselle ongelmalle ratkaisu. Kirjuri kirjoittaa ratkaisut papereille ongelmatilanteiden alle. Tämän takia voidaan kirjoittaa yksi tai kaksi ongelmaa aina yhdelle paperille, jotta ratkaisukin mahtuu hyvin niihin. Eteen on voinut tulla seuraavia ongelmia:

- Leiriläiset ovat nihkeinä tehtävien teossa tai raamiksessa
- Leiriläiset eivät uskalla heittäytyä iltaohjelmaan
- Yksi leiriläinen laskee koko leirin ilmapiiriä huonolla käytöksellä
- Joku leiriläinen on muiden kiusattavana ja syrjäytyy
- Leiriläisiä ei meinaa millään saada nukkumaan
- Hartauksiin hiljentyminen ei onnistu ja leiriläiset hihittelevät
- Leiriläiset kertovat isosille, etteivät pidä jonkun työntekijän ohjaamistavoista ja ohjaajasta on näin tullut leiriläisten inhokki
- Leiriläinen jää kiinni tupakoinnista
- Leirillä ilmenee kiusaamista somen tai whatsappin välityksellä

Kun paperit on kirjoitettu valmiiksi, voidaan miettiä jatkokysymyksiä yhdessä.

- Mitkä ongelmatilanteet ovat isosten ratkaistavissa? Mitkä työntekijöiden?
- Mitä syitä ongelmien taustalla voi olla? Mistä ongelmat johtuvat?
- Voitaisiinko ongelmia ennaltaehkäistä?

2. Ihastuminen rippileirillä

Keskustellaan ihastumisesta. Mennään taas pareittain tai pieniin ryhmiin. Kysymyksiä pohdittavaksi isosille:

- Tapahtuiko leirillä ihastumisia? Ihastuivatko leiriläiset toisiinsa, isokset toisiinsa vai leiriläiset ja isokset toisiinsa?
- Miten ihastumiset ilmenivät?
- Oliko ihastuminen häiritsevää?
- Huomasiko itse ihastuneensa johonkuhun leirillä?
- Etenivätkö ihastuneiden suhteet leirin aikana ja millaisia he olivat keskenään? Menikö niin sanotusti överiksi?
- Onko ihastuminen rippileirillä hyvä vai huono asia? Onko se osa nuorten kehitystä ja näin ollen kuuluu myös leirielämään?

Miten tulisi toimia, jos itse ihastuu leirillä ja saa vastakaikua?

4.2 VUOROVAIKUTUSTAITOT

Vuorovaikutustaidot ovat isosen tärkeimpiä taitoja. Niistä on hyötyä koko elämän ajan ja ilman niitä voi olla vaikeakin selviytyä arkipäiväisistä tilanteista. Ilman hyviä vuorovaikutustaitoja syntyy helpommin ongelmia ja ristiriitoja. Vuorovaikutustaitoja voi

onneksi kehittää ja siihen kannattaa panostaa, sillä ne ovat ehkä jopa tärkein taito elämän polulla.

Opetus

Vuorovaikutus:

- Kahden tai useamman ihmisen välistä vastavuoroista kommunikaatiota.
- Kaikilla osapuolilla on mahdollisuus vaikuttaa keskusteluun ja toimintaan.
- Tarvitaan monissa eri tilanteissa läpi elämän.
- Vuorovaikutustaidoissa ei tule ikinä valmiiksi, niitä voi hioa aina lisää.
- Luottamus kuuluu tärkeänä osana vuorovaikutukseen.
- Hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkein taito elämässä. Jos on monia muita taitoja, mutta ei osaa toimia ihmisten kanssa, on vaikea edetä elämässä.

Rippikoulussa, kuten elämässä yleensä, ihmiset ovat erilaisia. Persoonat vaihtelevat ja temperamentit ovat erilaisia. Toiset lämpyvät hitaasti kun taas toisten perässä on vaikea pysyä. Kaikkien kanssa olisi kuitenkin tultava toimeen. Ketään ei voi pakottaa pitämään kaikista ihmisistä, mutta yhteinen leiri ei toimi, jos kaikki eivät ota huomioon toisia ja ole kärsivällisiä. Toiset joutuvat hillitsemään itseään kovastikin kun ärsyttää, toisille leiri on leppoista oloa. Toiset joutuvat pinnistelemaan, etteivät raivostu ja toisille taas on vaikeaa saada sanottua, jos ärsyttää tai vihastuttaa.

Isosen ei kuitenkaan tarvitse esittää koko ajan kaikille kivaa, huonojakin hetkiä tulee ja välillä riparilaisille joutuu olemaan ankarana. Tärkeintä olisi pystyä säilyttämään malttinsa vaikeinakin hetkinä ja saada sanottua mielipahansa ulos rakentavalla tavalla.

Isosilla on oikeus ohjaajien tukeen ja kuuntelemiseen. Jokaisena leiripäivänä on työntekijöiden ja isosten kesken palaveri, jossa voi kertoa ja puida rohkeasti kaikki päivän aikana tapahtuneet ärsytykset. Työntekijöille ei tarvitse esittää mitään, vaan negatiivisetkin tunteet ovat hyväksyttyjä. Kun ne saa sanottua ääneen, on helpompi yhdessä miettiä ratkaisuja. Isonen ei koskaan jää yksin, mutta myös hänellä itsellään on vastuu sanoa ääneen, kun jokin ottaa päähän.

Tehtäviä

1. Pohditaan yhdessä ryhmänä tai pareittain

- Miten se vaikuttaa, miten puhumme toisillemme, miten kuuntelemme ja mitä viestitämme eleillämme?
- Miten puhutaan ystävän kanssa, mummon kanssa, työnantajan kanssa, opettajan kanssa?
- Mitä merkitystä on vuorovaikutustaidoilla?
- Mitä tarkoittaa tilannetaju ja kuinka siitä on hyötyä?
- Mitä vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia voi olla temperamentiltaan erilaisilla ihmisillä?

Jos pohdittiin pareittain, käydään lopuksi yhdessä läpi, mitä asioita tuli esiin. Jos ryhmä on pieni, voi keskustelun tehdä koko ryhmän kanssa yhdessä ja näin saadaan hyvän keskustelun ilmapiiri.

2. Monta tapaa keskustella

Mietitään seuraavia tilanteita ja mitä erilaisia tapoja on kertoa asioista. Keksitään hyviä ja huonoja tapoja kertoa:

- Isälle, että jäi luokalle.
- Kaverilleen, että haluaa lähteä yhdessä leffa.
- Kaverilleen, että hän kohteli sisartaan huonosti.
- Ihastukselleen, että on ihastunut häneen.
- Opettajalle, että oli luvatta pois koulusta.
- Äidille, että kaikki rippilahjarahat menivät kerralla kun kavereiden kanssa innostui shoppailemaan.

3. Kuinka tuoda esiin omaa harmitusta rakentavalla tavalla?

Isoet pääsevät harjoittelemaan, kuinka voi kertoa rakentavasti toiselle, kun on loukkaantunut tai harmistunut hänelle jostain. Otetaan parit. Ohjaaja antaa pareille tilanteita, joita isokset käyvät läpi näyttelemällä. Tilanteet:

- Ystäväsi on luvannut tehdä jotain kanssasi, mutta hänestä ei kuulukaan ja huomaat somesta, että hän onkin jonkun toisen kaverin kanssa.
- Tulet koulussa tilanteeseen, jossa ystäväillesi kiusoitellaan uudesta kampauksesta, joka ikävä kyllä hieman epäonnistui.
- Kengillesi astutaan täpötäydessä bussissa.
- Opettajasi hukkaa tärkeän tehtävän, johon olit kuluttanut paljon aikaa ja vaivaa, etkä saa arvosanaasi.
- Äitisi on ilman lupaa käynyt perkaamassa vanhoja vaatteitasi ja vienyt niitä varastoon.
- Seurustelukumppanisi unohtaa tyystin syntymäpäiväsi.

Isosten tulisi käydä näitä tilanteita läpi niin, että ärästyksen aiheen saa purettua toiselle rakentavasti. Hyvä tapa on seuraavanlainen:

- Kerro ensin asia mikä aiheuttaa mielipahaa
- Miksi se aiheuttaa mielipahaa
- Parannusehdotus
- Esim. Minua ärsyttää kun ajoit tuosta lätäköstä, sillä kaikki kura roiskui vaatteilleni jotka ovat nyt ihan likaiset. Voisitko seuraavalla kerralla katsoa vähän tarkemmin?

Ohjaaja kertoo suullisesti tilanteet ja isokset alkavat käydä niitä läpi. He voivat itse päättää, kumpi antaa palautetta ensin. Sitten ohjaaja antaa uuden tilanteen ja roolit vaihtuvat.

Puretaan tehtävä seuraavilla kysymyksillä:

- Miltä palautteen antaminen tuntui tällä tavalla?
- Miltä tuntui ottaa palautetta vastaan?
- Millaisia tapoja teillä on yleensä mielipahan kertomisessa? Pidätkö sisällänne vai räjähtelettekö vihaisesti? Tai jotain siltä väliltä?

4.3 JÄNNITTÄMINEN

Isosen tehtäviin kuuluu luonnollisena osana esillä oleminen ja esiintyminen, joihin liittyy usein jännitystä. Isokset ohjaavat ryhmiä, esiintyvät iltaohjelmissa, pitävät hartauksia ja aamujumiksia. Ei ole varmaan olemassa yhtäkään isosta, jota ei olisi jossain vaiheessa isosen tehtävissä jännittänyt. Tällä tunnilla keskustellaan jännittävistä tilanteista ja opetellaan jännityksen hallintaa.

Opetus

Mitä kehossa tapahtuu kun jännitämme?

- Elimistö viriyytyy ja pyrkii nostamaan suorituskyykyä tärkeän haasteen ollessa edessä.
- Sympaattinen hermosto aktivoituu ja saa aikaan virittyneemmän tilan.
- Sydämen lyöntitiheys kasvaa, kädet hikoilevat ja tärisyvät, hengitys kiihtyy, kasvoja kuumottaa.
- Luonnollinen reaktio haastavissa tilanteissa.

Ohjaajan oma tarina

Jännittäminen ja siitä puhuminen voi olla joillekin arka ja hävettäväkin asia. Jännityksestä puhuminen voi tuntua omien heikkouksien myöntämiseltä, eikä se ryhmässä ehkä tunnu aina niin helpolta, vaikka tässä vaiheessa isosten kesken on varmasti jo turvallinen ilmapiiri. Ohjaaja voi aloittaa tunnin pitämisen kertomalla tarinan jostain jännittävästä tilanteesta elämän aikana, ja kuinka selvisi siitä. Ohjaaja voi myös kertoa, miten kauan hänellä kesti tottua jännitykseen, tai ettei ole tottunut siihen vielääkään, ja tämänkin oppitunnin pitäminen jännitti etukäteen.

Tehtäviä

1. Pohditaan jännitystä

Mietitään, missä eri tilanteissa leireillä on jännittänyt.

- Onko jännitys ollut todella voimakasta vai vain pientä?
- Missä juuri sinulla jännitys tuntuu? Mahassa, päässä, jaloissa, muissa kehon osissa?
- Miten jännitys vaikutti lopputulokseen?
- Jännittääkö eniten ennen tehtävää, tehtävän aikana vai sen jälkeen?

- Mitä kehossa tapahtuu kun jännitys laukeaa? Toisilla suuren jännityksen jälkeen iskee migreeni.
- Mitkä ovat perimmäisiä syitä jännitykseen? Mitkä ovat pelon aiheet, jotka johtavat jännitykseen? Mikä tietyissä asioissa jännittää?
- Onko jännitystä pystynyt hallitsemaan?

2. Mietitään ohjeita ja vinkkejä jännityksen sietoon ja hallintaan

Voidaan tehdä koko ryhmän kanssa, mutta myös pareittain jos isokset uskaltavat silloin paremmin keskustella. Kirjoitetaan paperille vinkkejä, miten jännitystä voi lievittää ja hallita. Hyviä esimerkkiohjeita joita ohjaaja voi kertoa, mikäli isokset eivät itse keksi niitä:

- Hyväksy jännittäminen, se on normaalia.
- Kokeile kääntää jännitys positiiviseksi, sillä pieni jännitys yleensä parantaa suoritusta.
- Hakeudu jännittäviin tilanteisiin, niin totut niihin ja niitä on helpompi työstää.
- Jännittävässä tilanteessa kannattaa yrittää antaa rauhoittavia signaaleja keholleen: puhua hitaammin ja hengittää rauhallisemmin. Se ikään kuin huijaa kehoa, ettei mitään hätää ole. Luultavasti oikeaa hätää ei oikeastikaan ole, joten tämä on hyvä kikka.
- Jännittämisen saa sanoa ääneen. Se helpottaa itseä eivätkä muut ajattele sitä pahalla. Päin vastoin, avoimuus helpottaa muitakin kun saa nähdä, ettei ole ainoa jännittäjä.
- Kokeile terapeuttisia keinoja ennen jännittävää tilannetta: Huuda ja kilju, juokse niin lujaa kuin pääset, heiluttele raajojasi veltosti, tee pikajuoksua paikallasi niin nopeasti kuin jalat pystyvät yms.
- Kehon rentoutus voi myös auttaa. Istu tai makaa ja keskity hengitykseksi. Hengittele syvään hitaaseen tahtiin. Jokaisella uloshengityksellä kuvittele, että jännitys katoaa sen mukana ilmaan.
- Älä vaadi itseltäsi täydellisyyttä, sillä siihen harvoin pystyy kukaan! Pienet virheet ovat sallittuja.

- Lohduttaudu sillä, että leireillä muutkin jännittävät. Myös leiriläisillä on jännittäviä tilanteita: ensinnäkin leirille saapuminen jännittää, oma ryhmä jännittää ja isosille ja ohjaajille puhuminen jännittää, mahdollisista esiintymistilanteista puhumatta-kaan kuten oman itsensä esittely. Myös ohjaajat ja työntekijät jännittävät leirin sujumista ja suurta vastuuta, oppituntien pitämistä ja vähän kaikkea!

4.4 KERHONOHJAUS

Isosena olemisen lisäksi nuoret voivat toimia kerhonohjaajina seurakunnilla. Siksi kerhonohjaus on yleensä osana isoskoulutusta. Kerhot toimivat arkipäivisin koulujen loppumisen jälkeen ja ne on yleensä suunnattu alakouluikäisille.

Opetus:

Mitä seurakunnan kerhot sisältävät?

- Yleensä yksi tai kaksi kerhonohjaajaa
- Selkeän rakenteen: aloitus, toiminta, uuden oppiminen, hartaus ja päätös. Tämä on selkeä ja toimiva rakenne kerholle.
- Toimintaa: aktiivinen, hauska ja fyysinen toiminta
- Opetus: Sekin on kannattavaa tehdä hausalla tavalla ja aktivoimalla itse kerholaisia. Kerhonohjaaja ei ole luennoitsija.
- Hartautta: Kerhon alussa tai lopussa voi olla aina hartaus. Hartauden paikka voi vaihdella, mutta tärkeää on se, että sellainen kuitenkin jokaisella kerhokerralla on. Hartaus on lasten jumalanpalveluselämän ja uskon hoitamista. Hartauden ei kannata olla hirveän pitkä, että aikaa jää muuhunkin, etenkin jos kerhokerta kestää vain tunnin. Tällöin hartauden kannattaa kestää korkeintaan viisi minuuttia. Joissakin seurakunnissa kerhokerrat kestävät tunnin ja viisitoista minuuttia, jotta hartaudelle jää hyvin aikaa eikä tule kiireen tuntua.

- Erilaisia teemoja: Kerhoissa voi olla tietyn teeman mukaisia kerhokertoja, kuten Raamatun kertomukset tai yleismaailmallisemmat aiheet, esim. lähimmäisen rakkaus ja ystävällisyys. Kerhon ohjelma rakentuu teeman ympärille.

Millainen on hyvä kerhonohjaaja?

- Vastuullinen ja oma-aloitteinen.
- Ymmärtää, että kerhon suunnittelu etukäteen on tärkeää ja siihen voi mennä välillä paljon aikaa.
- Tietää, mikä on kerhon tarkoitus ja mitkä ovat sen toimintatavat.
- Osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti kerhokerrat sekä ilmoittaa ajoissa työntekijöille, mitä tarvikkeita tarvitsee.
- Osaa ohjata ja olla luontevasti lasten kanssa.
- Uskaltaa puuttua ongelmatilanteisiin kuten kiusaamiseen, jos huomaa sellaista tapahtuvan kerhossa.
- Luo kerhon hyvää ilmapiiriä mutta on myös tarvittaessa tiukkana.
- On perillä turvallisuusasioista kerhossa ja tietää, miten tulee toimia jos tulee jokin hätätilanne. Työntekijät ovat päävastuussa ja heidän tulee käydä läpi kerhonohjaajien kanssa turvallisuusasioita.
- Uskaltaa käyttää luovuutta ja mielikuvitusta.
- Käyttää hyväksi omaa persoonaansa ja on oma itsensä.

Tehtäviä

1. Suunnitellaan pareittain tai ryhmissä kerhokerta

Tälle tehtävälle kannattaa antaa aikaa melko paljon. Isoiset saavat valitsemansa parin tai ryhmän kanssa suunnitella yhden kerhokerran. Ohjaaja antaa kaikille valmiit aiheet ja rakenteen. Isoiset täyttävät ohjelmaosiot.

- **Aloitus:** Sopiva aloitus kerholle joka tuo myös esiin mahdollisen päivän teeman.
- **Toiminnallinen osio:** Jotain aktiivista toimintaa, joka tuo teeman äärelle.
- **Oppiminen:** Jokin opetus voidaan toteuttaa tässä vaiheessa. Se kannattaa myös tehdä tekemällä ja aktivoimalla kerholaisia.
- **Hartaus:** Hartaudelle voi rakentaa ainakin kaavan ja myös tarkempaa sisältöä, jos ehtii.
- **Lopetus:** Millainen on hyvä lopetus kerholle? Esim. joka kerta voi olla vaikka sisäruspiiri ja yhteislaulu. Taivas on rajana.

Suunnitelmat palautetaan ohjaajalle, joka antaa ensi kerralla palautetta kaikille. Hän voi kirjoittaa palautteen suunnitelmiin myös kirjallisesti.

4.5 ISONEN JA SOME

Sosiaalinen media eli some on nykyään kaikkialla. Nuoret käyttävät somea paljon ja se on iso siivu heidän elämästään, normaali tapa kommunikoida muiden kanssa. Tämän ikäpolven isokset ovat kasvaneet mediaan. He eivät enää muista VHS-kasetteja tai sitä, kun televisiosta näkyi vain kolme kanavaa tai kun soitettiin lankapuhelimella. Internet on ollut heidän elämässään aina ja media pitkälle kehittyntä.

Suosituimpia sosiaalisen median alustoja Suomessa ovat Youtube, Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, sekä pikaviestipalveluissa Whatsapp ja Facebook Messenger. Nuoret eivät enää hakeudu Facebookiin, vaan he käyttävät suljetumpia medioita.

Instagram, Youtube ja Snapchat lienevät suosituimmat alustat ja lähes jokainen nyky-nuori käyttää niitä kaikkia.

Sosiaalista mediaa on väheksytty paljon, kuten aina kaikkea uutta. Lopulta uudet asiat ovat osa elämää ilman kyseenalaistamista. Sosiaalisesta mediasta on paljon hyötyjä, ja kannattaa keskittyä positiivisiin puoliin sen sijaan, että toppuuttelee nuoria liiallisesta kännykän käytöstä. Maailma muuttuu ja kehittyy koko ajan. Kännykän käyttöön ja some on hyödyllistä, kun se pysyy kultaisella keskitiellä.

Tehtäviä:

1. Oma sosiaalisen median käyttö

Pohditaan yhdessä seuraavia kysymyksiä:

- Mitkä sosiaalisen median alustat ovat eniten käytössäni?
- Milloin liityin ensimmäisen kerran sosiaaliseen mediaan? Mihin palveluun?
- Miksi käytän sosiaalista mediaa? Esim. koska kaikki muutkin, se on helppo tapa pitää yhteyttä ihmisiin, haluan brändätä itseäni, olen riippuvainen somesta ym.
- Kuinka usein käytän somea?
- Koenko somesta tulevan haittoja elämäni? Mitä se vie ja mitä se antaa?
- Koenko paineita somen takia?
- Vääristääkö some ihmisten elämää?
- Mitkä ovat sosiaalisen median parhaat puolet?
- Voiko some korvata aidon, kasvoista kasvoihin tapahtuvan keskustelun?

2. Some mukana leirielämässä

Ohjaaja esittelee sosiaalisen median mahdollisia ongelmia, mitä ripareilla ja varhaisnuorten leireillä voi ilmetä:

- Kiusaaminen jonkin alustan välityksellä, tätä on tapahtunut esim. Whatsappissa.
- Liiallinen puhelimen näpräys, joka häiritsee opetusta ja muuta ohjelmaa.
- Leiriläiset sulkeutuvat helposti huoneisiinsa näpräämään kännyköitä, eivätkä tule yhteisiin tiloihin tutustumaan muihin.
- Yhteishenki ei pääse kehittymään samalla tavalla kuin aikana ennen kännyköiden nettiä, sillä ulkomaailmaan ollaan yhteydessä leirilläkin. Ennen leireillä päästiin helpommin omaan kuplaan ja yhteishenki oli sen ansiosta todella hyvä.
- Kisailuissa ja kilpailuissa saatetaan käyttää salaa hyväksi nettiä esim. tietokisoissa, vaikkei saisi.

Keskustellaan siitä, ovatko nämä todellisia ja mahdollisia ongelmia. Onko joku isosista kohdannut jonkin näistä somen ongelmista leirillä? Mitä ratkaisuja on keksitty? Mitkä voisivat olla ylipäättään hyviä ratkaisuja näihin ongelmiin?

Tämän jälkeen mietitään mitkä voisivat olla hyviä tapoja käyttää sosiaalista mediaa hyödyksi leireillä ja miten siihen kannattaisi suhtautua työntekijänä ja leiriläisenä. Sosiaalinen media on vielä etenkin työntekijöille todella uusi juttu, mihin ei olla ehkä aivan totuttu. Sen potentiaalia ei osata hyödyntää ja sitä pidetään turhana viihteenä, joka ei kuulu leirille. Isosilla voi olla ideoita, miten sosiaalisen median voisi ottaa mukaan myös leireille eikä sitä demonisoitaisi.

3. Sosiaalisen median säännöt leirille

Vaikka somea voi käyttää hyödyksi, ihan kaikkeen se ei sovi mukaan. Keksitään kymmenen sääntöä koskien sosiaalisen median käyttöä. Säännöt koskevat koko leiriä,

työntekijöitä, isosia ja leiriläisiä. Säännöissä kannattaa näkyä julkaisujen jakaminen leiriltä sekä yleinen kännykän käyttö.

Kolmantena vuotena isosille ei ole enää erikseen opetusta, vaan he ovat nuorempien opetuksissa mukana apuohjaajina ja vetäjinä. Ohjaajat voivat antaa heille tehtäväksi ohjelmien vetämistä ja tekemään esivalmisteluja tunneille yms. mihin ohjaaja kaipaa apukäsiä. Ohjaajan ei tarvitse selviytyä ihan yksin ja isoset saavat harjoitusta ohjelmien vetämiseen ja tutustuvat myös paremmin ykkösiin. Kolmoset ovat myös tärkeitä roolimalleja eikä ole ollenkaan huono juttu, että ykköset pääsevät koulutuksessakin näkemään heitä paljon. Myös Suomen seurakunnilla isoskoulutuksissa on valmiita ja vanhempia isosia kouluttamassa mukana, jos ei opettamassa niin vetämässä ohjelmia ja näyttämässä mallia ja kertomassa omista isosvuosistaan.

Lisäksi kolmannen vuoden isoset suunnittelevat illan nuorteniltoja. Nuortenilloissa on iltahjelma ja iltahartaus, jotka kolmoset ja kakkoset valmistelevat. He voivat valmistella niitä omina ryhminään, tai heitä voi sekoitella keskenään.

Kolmosten on tarkoitus olla tunneilla apuohjaajina koulutuspäivän ensimmäiset tunnit ja toinen tunti pyhitetään nuortenillan suunnittelulle. Nuortenilta alkaa klo 18 ja sen vetävät kolmoset ja kakkoset yhdessä niissä ryhmäjaoissa, joissa he illan suunnittelivatkin.

Raamattu

<https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/tunne-itsesi/jannittaminen/>

<https://www.mikrobitti.fi/2017/01/sosiaalinen-media-2017-voittajat-ja-haviaajat/>

Peitso J. Perkiö T. Poropudas S. Nieminen T. 2017. Ihme Isonen. Isostoiminnan kirja. Viro: Tallinna Raamatutrükikoda.

Pruuki H. 2009. Ihmissuhdetaitotreenit. 6) Aivoriihi ja 7) Keskustellaan ihmissuhdetaidoista. Teoksessa H. Pruuki (toim.) Usko, Toivo ja Lempi. Materiaali nuorisotyöhön. Helsinki: Nord Print, 233.

Hirsto J. Paalanne H. Siukonen A. 2012. Ihan sama. Isoselle. Helsinki: Nord Print.

Kirjapaja. 2002. Isosen käsikirja. Pieksämäki: RT-Print.

Nuojua H. Kumlander J. Isosen eväsreppu. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

2015. Onnistuneen kerhon elementit. Teoksessa H. Juntunen (toim.) Kasvuntekijät. Kerhonohjaajan koulutus seurakunnassa. Jyväskylä: Kirjapaino Kari Ky, 43-48

1. Vuosi

LIITE 2/1

Syyskuu

Tutustuminen, isosen tehtävät ja rooli

Jatkuu

Lokakuu

Kuka olen? Omat vahvuudet

Jumalanpalvelus

Marraskuu

Raamattu

Raamis

Tammikuu

Usko ja rukous

Ryhmän toiminta ja ohjaus

Helmikuu

Hartaus ja iltaohjelma

Valmistellaan hardeja ja iltaohjelmia

Maaliskuu

Iltaohjelmien ja hartauksien pito

Jatkuu ja loppureflektointi

Huhtikuu

Musiikki

Ilmaisutaito

2. Vuosi

LIITE 2/2

Ongelmatilanteet ja ihastuminen

Suunnittelutunti: Harde

Vuorovaikutustaidot

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Jännittäminen

Suunnittelutunti: Harde

Kerhonohjaus

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Isonen somessa

Suunnittelutunti: Harde

Osallistuminen ykkösten kanssa

Osallistuminen ykkösten kanssa

Musiikki

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

3. Vuosi

Mukana oppitunneilla

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Mukana oppitunneilla

Suunnittelutunti: Harde

Mukana oppitunneilla

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Mukana oppitunneilla

Suunnittelutunti: Harde

Mukana oppitunneilla

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Suunnittelutunti: Iltaohjelma

Suunnittelutunti: Harde

Musiikki

Suunnittelutunti: Harde